

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyiltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

A hazafias Arad.

Arad, január 29.

Régóta nem volt, és talán még so-
káig nem lesz Aradnak oly szép napja,
mint a tegnapi volt, akár a választó pol-
gárság manifesztációjának nagyszabásu
voltát, akár annak rendkívüli horderejét
mérlegelve.

A ki e gyűlésen jelen volt, és ott volt
Arad város intelligens, hazafias közönsége
csaknem teljes számban, csak az alkotha-
tott magának tiszta fogalmat arról, mily
elementáris hatalma van a szőnyegen levő
szabadelvű és hazafias reformoknak. —
Együtt volt Arad számbavehető polgár-
sága osztály-, vallás- és pártkülömbőség
nélkül, tanubizonyosságul annak, hogy kö-
rükben tisztán a haza és a magyar nem-
zet üdvéről volt szó, és hogy magára
marad az nálunk, ki ezen szent érdekekkel
szemben akár mícsoda külön érdekből ál-
lást foglal.

Ki hitte volna még csak röviddel
előbb is, hogy egyáltalán lehetséges le-
gyen Aradnak az exkluzivitás, felekezeti
ellentétek, különösen pedig a pártusák
által dirib-darabokra szaggatott társadal-
mát egy elv, egy törekvés körül úgy
egyesíteni, mint a hogyan azt tegnap lát-
tuk együtt. Ilyen ereje van az igazság-
nak, a haza és a szabadság ideáljainak!

Es lélekemelő volt Arad polgárságának
tegnapi manifesztációja különösen azért,
mert kicsinyben képét mutatta annak az
országos mozgalomnak, mely a valláspo-
litikai reformjavaslatok szőnyegre kerü-
lése és tárgyalása folyamán a magyar
nemzet egész társadalmát politikailag át-
formálni, pártviszonyait új keretekbe ön-
teni fogja.

Mert a megindult társadalmi vegyfo-
lyamat nem fog csupán egyes városok
polgárságára szorítkozni; érvényesíteni
fogja az magát az egész országban, a
kunyhóktól a palotáig, a falvaktól a fő-
városig, a szűkkörű asztaltársaságoktól
fel a parlamentig. Ezzel az elemi hatalom-
mal szemben semmivé lesz *Apponyiék* ha-
zug jezsuitizmusa, az opportunisták takti-
kája és a feudal-klerikális liga hatalmas
szövetkezete; fel fog szakadni a megté-
vesztések azon gözköre, mely az ultra-
montanizmus zsoldjába szegődött gyalázatos
sajtóból áradott szét az országban. —
Meg fog tisztulni a közélet morálja, s
együtt lesznek az egyik oldalon a haza-
fiak Magyarország nemtőjének háromszinű
zászlója alatt, s együtt a másik oldalon
a leálcázott zsoldosok és jezsuiták az
ultramontánok fekete lobogójának jelében
és a korszakalkotó küzdelemben a haza
szent ügyével együtt győzni fog az igaz-
ság, az elvhűség és a — politikai tisz-
tesség.

A tárgy komolysága és méltóságának

megfelelő volt a gyűlés lefolyása és az
elfogadott rezolúció, mely következőleg
hangzik:

1. Arad sz. kir. város választópól-
gárai, a kik ma saját kezdeményezésük-
ből és saját szabad elhatározásukból tele-
kezeti és pártkülömbőség nélkül együvé
gyültek, kijelentik, hogy a *liberalizmus-
nak rendületlen és eltántoríthatlan hívei* s
azért a törvényhozás előtt fekvő val-
láspolitikai törvényjavaslatok alapelveit
föltétlenül magukévá teszik.

2. Arad sz. kir. város választópól-
gárai felirat alakjában kérik az ország-
gyűlés képviselőházát, hogy a szabad-
elvű valláspolitikai megvalósításában rejülő
és a nemzet egységének biztosítására,
az állam hatalmi fölényének emelésére
vezető magasztos cél érdekében a tár-
gyalás alatt lévő *valláspolitikai javasla-
tokat minél előbb törvényként megszavazni
méltóztassék.*

3. A választópolgárság *Atzél* Péter,
Arad sz. kir. város országgyűlési kép-
viselőjének 1892. február 13-án válasz-
tói előtt tett ünnepélyes nyilatkozatá-
ban biztosítékát látván annak, hogy a
város képviselője a *polgárság itt kifejtett
elvét vallja*, ezen határozatokat tu-
domására hozza, egyben felkéri, hogy
a választók gyűlésének feliratát a képvi-
selőházhoz benyújtani sziveskedjék.

4. A választópolgárok a gyűlése sajtó
utján felhívja az ország városainak szabad
gondolkozásu polgárságát, hogy a libe-
rális szellem győzelmére szavát hasonlóul
felemelje és a valláspolitikai javaslatok
érdekében állás foglaljon.

Az ünnepi méltósággal végbement, impo-
zans gyűlés lefolyásáról a következő részletes
tudósítást adjuk:

A gyülekezés.

Megmozdult a város hazafias gondolko-
dásu polgársága, hogy cselekedjék.

Hivatalosan ezzel kellene kezdenünk a
tudósítást ama nagyszabásu gyűlésről, mely
vasárnap délután ment végbe a „Fehér
Kereszt” nagytermében, mert tényleg az
egész város, illetve annak intelligens pol-
gársága, választói, az egyházipolitikai javasla-
tok mellett állástfoglaló nagygyűlés színhelyén
adott találkoztat egymásnak.

Amily rapid módon ment az egésznek
létesítése, épen olyan impozans volt lefolyása,
végeredménye.

Fél három órakor a kokárdás rendfenn-
tartó bizottság rendezgette a „Fehér Ke-
reszt” nagytermét, osztogatta parancsait a

helyiség czélszerű berendezésére, mert féltő
volt, hogy a terem szűknek bizonyul, úgy
kellett tehát helyet csinálni ahogy lehetett.

A rendfenntartó-bizottság *Bácskay*
Béla dr. elnökkel élén a következő tagokból
állott: *Rosenberg Károly dr., Kiss Ferencz,*
Ujlaki Antal, Londez Elek, Benedek Arpád,
Sárga L. Károly, Varga József, ifj. Gily Ede,
Hrabovszky Lajos, Hollóssy István, Vangyel
Géza, Ring Béla, Matusik Márton, Popovics
József, Cs.-Endes Dániel, Kövér Gábor, Sziszka
Imre és Honisch István.

Már három óra felé megkezdődött a nép-
vándorlás. A terem bejáratánál két jegyző irta
mindazok neveit, ki a gyűlésbe jöttek.

A karzatot díszes hölgyközönség fog-
lalta el.

Sainte jól esett az ember szemének látni
azt az óriási tömeget, melynek mindegyike
szavazópolgár, s melynek minden tagja nem
abban lát demonstrációt bizonyos elv mellett,
avagy ellen, ha az utczát is beleviszi a poli-
tikába, de a komoly, higgadt tárgyalások,
tanácskozásokban.

Nagyobb méltósággal, nagyobb rendben,
lelkesebb hangulatban még egyetlen gyűlés
sem folyt le, mint épen a vasárnap.

Nem, hogy egy gombostűt felvenni, de
leejteni sem lehetett volna a sok embertől.

Mikor *Salacz Gyula* kir. tanácsos, pol-
gármester a terembe lépett, a jelen voltak
hosszau tartó lelkes éljenzéssel fogadták.

Különbben minden szónál többet bizonyít
az a díszes névsor, mely az összes jelen volt
választók nevént magában foglalja:

A jelen voltak.

Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester,
Boros Beni, Barabás Barabás Béla dr. orsz.
képviselő, *Végh Aurél* kir. tanácsos, *Vásár-
helyi Béla, Sallay Béla dr., Bohus László,*
Bohus István, Ortutay Gyula, Haász Sándor,
Péterffy Antal, Kristyory János, Priegl István
dr., E. Illés László, Bácskay Béla dr., Pozsgay
Lajos dr., Institoris Kálmán, Issekutz Károly
*dr., Institoris István dr., Sarlot Domokos, Var-
jassy Arpád, Varjassy József, Varjassy Lajos,*
Virágh Lajos, Parecz István, Tisch Mór dr.,
Kádas Kálmán, Köller János, Fábrián Lajos,
Földes János, Matavovszky Nándor dr., Abray
Lajos, Boros Vida, Himpfner Béla, Hauzer
Károly, Robitsek Agoston dr., Millig József,
Rosenberg Sándor dr., Frint Lajos, Rozsnyai
Mátyás, Hosohek Ferencz, Kornay Károly,
*Hammerschlag Lipót, Silberberg József, Sza-
vits Miklós, Nogi Mór, Tompa Kálmán, Szon-
tagh Gyula, Rosenberg Károly dr., Vízny Ist-
ván, Svaroz Zsigmond, Pohl Károly, Leopold*
Rezső, Piringer Ede, Dörre Henrik, Beck
Adolf, Moskovitz Izidor, Hegedüs László,
Plesch Mór, Schön Albert, Krönberger Mór,
Eles Armin, Faragó Sándor, Angyal Gábor,
*Döry Károly, Hay József, Csapó Mihály, Kon-
vallina György, Mohaupt György, Páll Lajos,*
Flesch Mór, Marek Samu, Somogyi Gyula,
*Kuttu Gyula, Neumann Adolf, Assael Zsig-
mond, Friedmann Ede, Dömötör László, Csik*
János, Fényes Dezső, Fülöp Endre, Balázs
Ferencz, Adler Gábor, Bing Vilmos, Neumann
Dániel, Böhm Lajos, Bing Ede, Telmányi
*Emil, Belgráder Károly, Fisoher Károly, Mol-
nár Lajos, Zöldy Jenő, Brankovits György,*

May Gyula, Pollák Odön, Murády Almos, Vannay János, Rozsny József, Boros János, Petrovits Antal, Földes Antal, Frank Lipót, Barth Lajos, Horváth József, Schmalzer Nándor, Steiner Jakab, ifj. Löcs Rezső, Habereger György, Weidenfeld István dr, Temesváry Jakab, Weiler Antal, Tolnai János dr, Zemlényi Sándor, Pospischil János, Such János, Drobny László, Klein Ignác, Duloovits Oszkár, Vangyel István, Spiegl Lipót, Federer Ferencz, Ambró István, Stein Manó, Neumann Ede, Bokor Alajos, Hirschl Zsigmond, Schveger Lajos, Mistét Sándor, Svarcz Pál, Lamberger Lajos dr, Benda János, Brusch Alajos, Steinhardt Mór dr, Vass Géza, Kovács Vincze, Bernáth László, Tedeschi Viktor, Obetko Kálmán, Walfisch Armin, Tóth Sándor, Janisch Lipót, Markus Lajos, Wolf Farkas, Bartl József, Szende Aladár, Waldner Dávid, Kövesdi Ignác, Lendvai Sándor, Fejér Gyula, Varga József asztalos, Varga József nyomd. üzletvezető, Wagner Agoston, Körösy Mihály, Róth Lajos, Wadovszky Gusztáv, Dániel Endre, Pohl Ede, Székely Salamon, Varga Lajos, Rosenberg Miksa dr, Roth József, Schöpke Ede dr, Lévy Lajos, Leopold Zsigmond, Schvarcz Armin, Takács Benő, Schannen Béla, Schannen Lajos, Barkó Ferencz, Feszler Károly, Steinhaus Dávid, Bechnitz Abel, Zádor Bertalan, Mihály Agoston, Szondy János, Kovács Jenő, Khudy József, Buchsbaum Adolf, Krause Károly, Münz Ferencz, Madarász Antal, Bartók Kálmán, Spielmann Ignác, Smiedt János dr, Schvarcz Jakab, Simon Gábor, Riedl Ernő, Kelmen János, Toth József, Hambeck Gyula, Mittler Zsigmond, Klein Bernát, Löwinger Sándor, Pollák Gyula, Bányay Kornél, Weisz Bernát, Fleischer Samu dr, Rojtán Döme, Ditrichstein Bernát, Réthy Lipót, Popovits József, Sziszka Imre, Kövér Gábor, Ifj. Gily Ede, Hrabovszky Lajos, Kiss Ferencz, Sárga L. Károly, Londez Elek, Berger Bernát, Gellényi Ernő, Rávész Adolf, Hamedli Ferencz, Heinrich Sándor, Feichtinger Miksa, Domány Ignác, Konitzky József, Klein Gábor, Bánhidy Antal br, Hajós Ferencz, Schütz Henrik, Papp János, Újlaki Antal, Endes Dániel, Grünbaum Miksa, Szathmáry Béla dr, Engelhardt Nánán, Szathmáry János, Schriffert Ferencz, Fenyves Ignác, Holczer Mihály, Schönwald Soma, Bittó Károly, Wasmer Antal br, Szöllösy István, Reisinger Sándor, Kepich Mihály, Bartha Dezső dr, Beyer Sándor, Hann Alajos, Pekár Károly, Weisz Dávid, Bing Béla, Löwinger Gyula, Werner Miksa dr, Gyulai István, Schiffer Mátya, Pick Fülöp, Krausz Jónás dr, Fejér János, Marinkovits Péter, Ladányi Arnold, Nachtnébel Gyula, Roth Zsiga, Blau Bernát, Egenhoffer Antal, Krausz Lipót, Martiny Gyula, Gruber István, Kosztka Emil, Weil József, Halász Béla, Gebhardt István, Máday Mátya, Vaja Antal, Kovács Ferencz, Valerian József, Scherer Ignác, Nagy Kálmán, Somogyi Agoston, Némethy Károly, Weisz Izidor, Weisz Mór, Szabloczky László, Krausz Jakab Heidenreich Tivadar, Dániel Kálmán, Mayer Gyula, Helmy Adám, Hollosy István, Kocsis Lajos, ifj. Nachtnébel Odön, Spiegl Lipót, Kaufmann Jakab, Rávész Nándor, Kulcsár István, Györgyösy Rudolf, Todl Adolf, Zay Bálint, Fleischer Kálmán, Dávid Jakab, Grusz Márton, Kohut Ede, Keresztes Gyula, Kohut Nándor, Steigervald Alajos, Kohn Zsigmond, Schenk Ferencz, Ring Béla, Róth Henrik, Karra Győző, Ring Géza, Román Vilmos, Pituk Béla, Roboz József, Ring Lajos, Schwartz Miksa, Mayer Miksa, Eckel József, Weinberger János, Richtmann Muki, Tenner József, Braun Ede, Garay Sándor, Sorbán János, Otlik Géza, id. Gily Ede, Dr. Szende Tivadar, Schauer Adám, Lövy Ignác, Weisz Sándor, Simon Tamás Császkay Lajos, Mihalik József, Dala Lajos, Rajta György, Dálnoky N. Lajos, Rákotzy Zoltán, Szabó József, Siok Dávid, Stern Lipót, Taraba Sándor, Joó Béla, Varga Imre, Mészáros Lázár, Isztray Géza, Robitsek Simon, Haslinger Ferencz, Richter Aladár dr, Tausch Rezső, Világosy János, Szontagh Géza, Weidenfeld Lajos, Reinhardt Ferencz, Hollendonner János, Veres János, Vannay Gyula, Steinitzer Pál dr, Csordás Miklós, Szontagh Géza, Nenkov Ferencz, Bojda Imre, Farkas János, Iritz Bernáth, Nikolits Döme, Jankovits György, Káldy Gyula, Groszmann Gyula, Várholt László, Kilyényi János, Mencer Jakab, Leviczky Tibor, Berczy Alajos, Ondrusz Cyril, Löwinger Miksa dr, Green Nándor, Ravasz Imre,

Dangl József, Brasch Simon, Széchi Akos Székely Salamon, Schvarcz Károly, Rosert Menyhért, Vály Béla, Selenfreid Vilmos, Mittler József, Molnár György, Kozmínszky József, Ekstein Mór, Nagy Sándor, Ungár József, Ring Zsigmond, Reisz Ottó, Szilágyi Albert, Gaál Lipót, Weinberger Ferencz, Szerény Sándor, Dreihlinger Zsigmond, Sonenfeld Andor, Szeberényi János, Vagács Agoston, Czeiler József, ifj. Prodanovits Döme, Lusztig Andor, Csatlós József, Babó Zoltán, Scheffer József, Grósz János, Balogh Endre, Denczig Venczel, dr. Avarffy Ferencz, Vitályos Béla, Zikó János, Todoroszku Gligor, Halmay Andor, Tones Ede, Losher Vilmos Csepregy Mihály, Bartos József, Kirschner Adolf, Reisz Mór, Br. Bedeus Károly, Popovits István, Rózsa Mátya, Tiszti Laj., Vidákovits István, Szabó József, Patkó Lajos, Szelle József, Molnár Károly, ifj. Stoll Károly, Glesinger József, Schusster Henrik dr, Sütő József, Rózsa Antal, Singer Gyula, Hermann Gyula, Nyiga György, Molnár György, Dozsa Dezső, Rózsa Dezső, Scherik Mihály, Huzó István, Pierczák János, Joanovits Antal, Tagányi Gusztáv, Wagner Károly, Janisefszky Vladimír, Moldován Gergely, Katity János stb.

A karzatokon a hölgyközönség következő érdeklődő tagjai jelentek meg: Tempisz nővérek, Zöldy Jenőné, Molnár Lajosné, Schlesinger Jakabné, Schlesinger Janka, Spiegl Lipótné, Hera Dénesné, Pohl Károlyné, Fehér Jánosné, Ditrichstein Bertáné, Garai Sándorné, Varga Józsefné, Molnár Károlyné, Világosi Jánosné, Klossingerné stb.

A gyűlés megnyitása.

A jegyzők fáradtan szántották a betűt a sűrűn beirt papírlapon, a rendfentartó-bizottság — melynek az intézőség elismerését fejezte ki — nem bírta az előszobában várakozó nagy számú választó polgárt megvárakoztatni, a gyűlés megkezdése pedig szükségessé vált, így azok neveit később iktatták be a listába, mely most már teljes.

Általános figyelem közt jelentette ki Institoris Kálmán, hogy a nagygyűlés elnöke Hász Sándor, a nemzeti-párt, Kristóry János a szabadelvű, s Péterffy Antal a függetlenségi párt részéről.

Mert a nagy-gyűlés, annak határozata nem egyik vagy másik párt által kezdeményezett szemfényvesztés, de Arad öszpolgárságának egyesített, határozott akarata. A pártok között a választófalat az eszme szentsége lerombolta.

A gyűlésen jegyzőként szerepeltek: E. Illés László és Zöldy Jenő; előadó Varjassy Árpád kir. tanfelügyelő volt.

Hász Sándor megnyitója.

Hász Sándor köszönetet mond a bizalomért, s lelkes szavakkal nyitotta meg a nagygyűlést:

„Mélyen megtisztelve érezzük magunkat, hogy a tisztelt nagygyűlés minket szemelt ki az elnöki tisztre, s őszinte örömmel adok kifejezést afelett, hogy Arad városának annyi választó polgára jött össze akkor, midőn ki akarjuk nyilvánítani azt, hogy Arad város a reakció ellenében küzd. Örömet fejezem ki, mert nem csak Arad városában, hanem az egész országban tudjuk, érezzük, hogy egető szükség van az egyházpolitikai reformokra, s hogy nincs szükség a reakcióra, mely az igazi szabadelvűség legnagyobb ellensége. Nem érzek veszélyt a közelben, de ösztönserővel azt kiáltom a jelen pillanatban: „Talpra magyar, hi a haza!”

Menyörgésszerű éljen felelt e szavakra. Amilyet az öreg szálloda terme vagy rég idő óta, vagy talán sohasem is hallott.

Varjassy Árpád beszéde.

Am amilyen nagy volt a zaj, époly nagy lett a csend, midőn Varjassy Árpád kir. tanfelügyelő daltól alakja egyenesedett föl az előadói asztal előtt. A gyönyörűen előadott, mély értelmű beszéd leirhatlan hatást idézett elő. Itt közöljük egész terjedelmében:

Tisztelt polgártársak!

A történetíró az ember mivélődés történetének alapvető gyökereit a bölcsészeti kö-

vetkeztetések és a költő képzeletvilágának szálaiból fonta. Később a kutató tudós a sirok mélyére szállt, s azok penészből hamvvedreket, halotti ereklyéket hozott, a melynek alapja és anyaga a történetírásnak más biztosabb alapot adott. Az ember őskorából származó maradványok kétségteletlenül igazolják, hogy a mivélődés legnyersebb korszakában is áthatotta az emberi lelket egy magasztos sejtelen, a Mindenhatóság, az Istenség létének sejtelen. E sejtelen az évezredek folyamán meggyőződésé érlelődéséből a hitvallások egyik-másik alakja fejlődött. A hit, a vallás hatalma az emberi elmét évezredek óta uralja. Nérolángoszlopai és a keresztes hadjáratok az ősmagyarok áldozatai és napjaink vallási küzdelmei között egy-egy ezredév története áll.

A népvándorlás után a kereszténység Európában már diadalát ülte; az 1000 évben pedig I. István fején keresztény királyi korona csillogott. — A Vatikán trónja előtt földre borul pór és fejedelem egyaránt és nemcsak egyesek, de birodalmak rettegtek hatalmát.

A hatalmi tultengés azonban romlást okozott. A templomok szentélyében egyesek szentségtelen cselekedeteket tettek. A meg nem látott vagy megtört bűnös üzelem veszes haragot érelett, mely harag 1517-ben már vilámlott és menydörgött Wittenberg kapuján. A visszahatás, a reformáció küzdelmeiben száz-és százezer keresztény lelte halálát.

A protestáns tanok II. Lajos alatt már fel csillámtottak hazánkban, s Rudolf alatt már számos protestáns egyház harangja csengett-pongott e hazában.

De a fékvesztett hatalomvágy és vallási türelmetlenség furiai beszegezték a protestáns egyházak ajtait, a mely ajtók csak később nyitak meg, Bocskay, Bethlen és Rákoczy buzogánya előtt. Egy évszázadon át folyt hazánkban is a vér, a keresztény és magyar vér! Pedig Istenem! mily drága volt akkor a keresztény és magyar vér, mikor a pogány török Budáig, Pozsonyig hordta diadalmasan öldöklő fegyverét.

Es mindez miért?! Az okot mint keresztény, mint a szeretet vallásának hive elhallgatom; de mint magyar, a vallási türelmetlenség öldökléseit soha meg nem bocsáthatom.

A szatmári békekötés óta a vallásfelekezetek csendben, békeségben éltek a hazán.

De nem maradt csendben, nem maradt a régi békékban a nyugtalan, égretörő emberi elme.

A francia forradalom megadta a lökést. Európa térképe megváltozott: a felszabadult egyéni akarat és a gondolkodás szabad szárnyalása ült fényes diadalt! Megkezdte munkáját az alkotó emberi ész: a gőz- és villamérol, átalakult a társadalom, vele és általa a polgárok egyetemének kifejezője: az államhatalom.

Az egyes vallásfelekezetek külső formákban a változott viszonyoknak megfelelően áthasonultak; megszűntek az egyházi önkormányzat, mely életet, érdekközösséget és alkotó erőt vitt az egyház falai közé. Csapán a kath. hitek milliói maradtak kizárólag az egyházi fejedelmek uralma alatt.

Az állam a polgárok egyetemének érdekében joggyeniőséget követelt; ezen alapon szervekedett századunk jogállama s e szervezetbe illesztették a kötelező polgári házasság intézményét a nyugat legmivéltebb államai.

Hazánkban a korszellem már 1848-ban követelte, később kiváló államférfiak rendületlen következtetéssel hirdették az állam és az államot illető jogoknak törvényhozás útján való szabályozását.

A nagy elvek ma, törvényjavaslatok alakjában a törvényhozás előtt állanak.

De ime, feltámadt Kolonich szelleme. A kehelybe keserűség, a tömjénbe löporfüst vegyült.

Es mindez igaztalanul!

Mert mi a kötelező polgári házasság? A kötelező polgári házasság azon kötelező törvényes intézkedés, hogy a házasulandó felek érvényes és törvényházasságot csak a törvény által kijelölt illetékes tisztviselő előtt kötnék. A kötelező polgári házasság az emberek közötti joggyeniőséget elismeri és megállapítja, minek következtében a házasság a házasulandó felek között, azok nemzetiségére és vallására való tekintet nélkül, létrejöhet. A polgári házasság e szerint a joggyeniőség és szabadság vivmánya, annyival is inkább mivél nem tiltja, de megengedi, hogy a házasulók saját

hitfelekezeti szabályai szerint is egybekel-hessenek az oltár előtt örök hűséget esküdjenek s frigyükre az egyház részéről áldást kér-hessenek.

Az államnak a házasság megkötésébe vagy más szóval a család megalkotásába való törvényes beavatkozása jogosult, mivel a családok egyeteme képezi az államot.

Hogy pedig a kötelező polgári házasság a hitfelekezeti dogmákat, jelesen a róm. kath. egyház házassági szentségét nem sérti, a legenyesebben igazolja az, hogy maga VII. Pius római pápa a katolikus lelkészeknek megtiltja, hogy esketést végezzenek, mielőtt a házassulandók a polgári házasságot meg nem kötötték.

A kötelező polgári házasság célja pedig az, hogy a házasságot, mint családalapító intézményt a jogegyenlőség egységes alapjára fektesse a házasság megkötését olyképen eszközölje, hogy az csak kivételesen és a legritkább esetben nyerhessen feloldást, valamint a házassági elválás ténye is a jog és az igazság alapján nyerjen egyöntetű szabályozást.

A polgári házasság szükségessége pedig nyilvánvaló, mert ma, a házassági intézmény hazánkban a különféle vallási felekezetek különféle hitelvein alapul. A ki a hitelvekkel ellentétbe jő, az házasságot nem köthet. E szerint tehát az állampolgároknak jogai a házasság terén különbözők és vallásuktól függök. Ezen állapot a jogegyenlőség sérelme mellett annak okozója is, hogy a vallásszabadságot veszélyeztetni, mert vannak vallások, melyek híveinek meg nem engedik, hogy más vallásbelivel egybekelhessenek. Ennek következménye a kényszerhitehagyás és áttérés, — a vallásszabadság és emberi jogok érá.

A hitfelekezetek házasságjogi elve és a házassági elválás okai is különbözők. — Az egyik vallás a házasságot felbonthatónak, a másik felbonthatatlannak tartja. Ezen állapot megmagyarázza a sok hagyást és áttérést olyan vallásra, a melynek tanai szerint a házassági kötelék felbontása és az elválás a legkönnyebb. A mindennapi élet eléggé igazolja, hogy az áttérések nem vallási meggyőződésből, hanem majdnem kivétel nélkül azon indokból történnek, hogy a házassági kötelék felbontható legyen.

A hitfelekezett továbbá a házassági elválásjog terén oly állapotokat teremtettek, hogy nálunk egy férfinak két törvényes neje, vagy visszont egy nőnek két törvényes férje lehet. Bonyolódik ezen viszony még inkább, ha a házasságokban gyermekek születtek. Ellentétbe hozza ezen állapot a tényleges viszonyokat a család- és öröklési jog elveivel; sajátos világitásba helyezi igazságszolgáltatásunkat a külföld előtt, a hol az ugynevezett „erdélyi házasságok“ hirhettek, s kelendőségnek örvendenek.

Nyilvánvaló tehát, hogy a mai állapot a házasságjog terén tarthatatlan. Es miután a hitfelekezetek hivatkozással vallási dogmáikra ezen állapotokon nem segíthetnek: az államnak jutott a köteleesség, hogy ezen viszály helyzetet megszüntesse, megszüntesse pedig a többi szabadelvű és jogállamok által is választott eszközzel: a kötelező polgári házassággal.

Kitűnik ezekből, hogy a kath. egyházhatalom nem jogi alapon áll, midőn a kérdéses törvény megalkotásával szembe száll, hanem csak hivatalbeli és hivatásbeli köteleesség sugalta, de a jog, jogegyenlőség, a nemzeti egység és az állam hatalmi körével meg nem egyeztethető egyoldalú célokat szolgál.

Ennek következtében nyilvánvaló, hogy a magas klérus győzelme: — az állam szabadelvű fejlődésének temetése.

Tisztelt polgártárs!

Nehéz sötét napokat élünk, hasonlókat mint 44 év előtt, midőn a politikai visszahataszások hadai özönlöttek el hazánkat. „Talpra magyar“ hangozzék most milliók alakján.

A nemzet zöme önkéntelenül érzi, sejtja, hogy a püspöki pásztorlevelek, hogy szöszékek villámai nem egy törvényjavaslat szétzuzását, hanem a szabadelvű politikai irány előlétét öszelőzzék.

Összejöttünk Polgártársak, hogy Arad tekintélyének súlyával is védelmezzük azt az irányt, amely Széchenyi jövő Magyarországhoz vezet; összejöttünk, hogy Arad ragyogó hazafisága is olvaó vesse szét világitó sugarát, hogy olvassák az assák a kik már feledék 1848. jelszavát. Deák és Irányi hatytyudalát.

Nincs pártlobogó kezünkben, nincs gyű-

lölet szívünkben; tisztelettel hajlunk meg Róma hívei előtt: Es így csupán egyet kérünk, egyet akarunk, hogy a magyar állam főnsége előtt mint honpolgárok hajoljanak meg azok, a kik előtt mint hívek, az állampolgárok milliói hajolnak.

Ezek után kérem, hogy a következő javaslatokat határozattá emelni méltóztassanak:

1. Arad sz. kir. város választó polgárai, a kik ma saját kezdeményezésükből és saját szabad elhatározásukból felekezeti- és pártkülönbség nélkül együvé gyűltek, kijelentik, hogy a liberalismusként rendithetetlen és eltántoríthatatlan hívei, s azért a törvényhozás előtt fekvő valláspolitikai törvényjavaslatok alapelveit magukévá teszik.

2. Arad sz. kir. város választópolgárai felirat alakjában kéri az országgyűlés képviselőházát, hogy a szabadelvű valláspolitikai megvalósításában rejlő: a nemzet egységének biztosítására és az állam hatalmi fölényének emelésére vezető magasztos cél érdekében a tárgyalás alatt lévő valláspolitikai javaslatokat minél előbb törvényként megszavazni méltóztassék.

3. A választópolgárság Atzél Péter, Arad szab. kir. város országgyűlési képviselőjének 1892. évi február hó 13-án választói előtt tett ünnepélyes nyilatkozatában biztosítékát látván annak, hogy a város képviselője a polgárságnak itt kifejtett elveit vallja, ezen határozatokat tudomására hozza és felkéri, hogy a választók gyűlésének feliratát a képviselőházhöz benyújtani sziveskedjék.

4. A választópolgárok gyűlése a sajtó útján felhívja az ország városainak szabad gondolkodású polgárait, hogy a liberális szellem győzelmére szavát hasonlóul felemelje és a valláspolitikai javaslatok érdekében állást foglaljon.

A perczegik tartó éljenzés után a gyűlés Barabás Béla dr. országgyűlési képviselőt kívánta hallani.

Itt aztán felolvasta a négy pontba foglalt rezolúciót, melyet e czikk elején szószerint közlünk.

Alig mondotta el az utolsó szavakat, újra megszólalt a hatalmas egység, melynek neve: Arad szabadelvű polgársága — újra felhangzott a taps, az éljen, melyet nem a kulisszák közül dirigáló hatalmasok, de az igaz érzés, a szív ösztöne sugallt ellenáthatlan hatalommal.

Barabás Béla beszéde.

A tüntetészerű éljenzés züréből pár percz múlva egy név vált ki, mind erősebben, mind intenzívebben: Barabás Béla dr. orsz. képviselő neve. Őt akarta mindenki hallani. Barabás az egyhangú óhajnak engedve, az emelvényre lépett, s a következő lendületes beszédet mondta, melyet saját gyorsirónk feljegyzései alapján a következőkben adunk:

Tisztelt polgártársak!

Mint Aradvárosának egyik szülőtte, fia, és választópolgára, ezen minőségben szíves kérésüknek eleget téve, felszólalok.

Azt hiszem, hogy tökéletesen felesleges saját álláspontomat e kérdésben kifejtésem, az a képviselőt illeti, s nem tartozhatik ide, tudja mindenki jól, hogy minden szabadelvű, előre haladást biztosító elveknek megvalósítását — habár azt politikai ellenfeleim veszik is kezükbe — kötelelességemnek ismerem, mikor Most csak örömmel adok kifejezést, saját szememmel látom, hogy midőn egy nagy nemzeti kérdés megoldása áll előttünk, felbomlik a rideg politika, a pártérzület mindenki otthon hagyja, de elhozza szívének azt az érzését, mely visszamegy egy letűnt ezredév dicsőségére s mely Magyarországot hivatva van nagygyá, boldoggá hatalmassá tenni: ez pedig a szabadelvű eszmék keresztülvitele!

A vallásfelekezetek csak formák, formák arra nézve, hogy bárki is az erkölcsösség és istenes gondolkodás útján feljusson a mindenható, örök alkotóhoz. Bármilyen nyelven imádja is valaki isteneit, — végezzék egy, mert minden vallás egyforma jó, mert mind-egyik a közerkölcösiség javítására törekszik. Ez rombol le minden válaszfalat a felekezetek között.

Egy hang: Ilyen papok kellenének nekünk!

Barabás Béla dr.: Midőn az anya gyermekét megszüli, első sorban polgárt hoz a világra, kinek csak azután lesz vallása, ha felekezetek egyikébe beiktatják. Midőn pedig felnő, az állam biztosítja neki az a jogokat, melyeket szabad hazában, szabad polgár megkövetelhet.

Ha pedig ez így van, a lelkiismeret-szabadság az első tény, mely pedig nincsen valláshoz kötve. Csak ily módon — a lelkiismeret-szabadsága által, mely nincs béklyókba verve — juthatni az istenséghez.

Es most, a polgári házasságra vonatkozólag csak egyet jelentek ki. Köztünk, ahol minden vallásfelekezet képviselve van, s az ellen tábor között, hol a katolikusok foglalnak állást, csak „kis“ különbség van, hogy ezek a törvényjavaslat által magukat hitelveikben megtámadva látják, mi pedig ezt tagadni merjük.

S nekünk igazunk van. Mert a szabadelvű reformokkal egy vallás elvei sincsenek megértve. Az állam nem fog a vallásba nyulni, mindenki úgy cselekedhet, amint szabad lelkiismerete sugallja, de megteszi az állam köteleességét: megvédi polgárainak feltétlen jogait.

A frigy szentségét a polgári házasság nem fogja csökkenteni. A polgármester után a pap előtt is esküdhetnek a házasságok, s ha a szentséget elviszik szíveikben az állam hivatalos közege elé — szentség marad az egy egész életen át, míg megfordítva — jelen esetben — az igaz érzés hiányával átokká fordul az elképzelt boldogság, a két lélek viszonya, akármilyen pap adja is a frigyre áldását.

Vigyétek el szíveiteket az államhoz, mert a család alapja az államnak, melyben él az egységes nemzet!

Ha aztán az állam szentesítése után elmegy a polgár a templomba, s a pap áldását is kéri frigyére, jól teszi; nincsen az ut zárva senki előtt, kit vallási meggyőződés vezet az oltár elé. Am ha nem hiszi, az sem baj. Az ellentábor szavának nincs hatalma valakit rákényszeríteni, mert, ha tenné, megértené a lelkiismeretszabadságot, melyet feltétlenül respektálnunk kell.

Ha 1867-ben keresztülvihették volna a jelenleg szönyegen forgó javaslatot, ma már hatalmas magyar nemzettel állanánk szemben, a vérkeveredés, a szorosabb érintkezés megteremtette volna az egységet, amelyért ma kell küzdenünk.

En — aki szívből pártolom a javaslatokat — nem veszem rossz néven az ellentábor vehemens küzdelmét, ha tisztességes, becsületes, igaz fegyverekkel küzd. Botor ember az, ki a katonát hűség esküjének megszegésére akarja kényszeríteni.

En feltételezem minden vallás-felekezet papjairól, hogy ha a javaslat törvénynyé válik, mindegyikük köteletségének fogja tartani azt elismerni, terjesztetni, mert ezt kívánja, ezt parancsolja a legnagyobb szentség, a — h a z a!

Igaz lélekkel osztom az előadó felszólalását és szívem mélyéből üdvözlöm a szabadelvűen gondolkodó polgárságot, mely közlekedéssel kimondta, hogy az egyházipolitikai javaslatokat elfogadja, pártolja! (Hosszas éljenzés és taps; szónokot többen üdvözlök.)

Hász Sándor elnök szólt ezután pár szót. Kimondta egyhangú határozatot, melynek értelmében a nagygyűlés az elnökség által proponált indítványt elfogadja, s annak végrehajtásával az intézőséget megbizza.

Az impozánsul sikerült nagy gyűlés a legnagyobb rebdben s emelkedett hangulatban oszlott szét.

Kétségtelen, hogy a szabadon gondolkodó polgárság eme méltóságteljes megnyilatkozása jó példának fog szolgálni az ország többi hazafias városa előtt is.

BELFÖLD.

A polgári házasság a sorrenden.

Már jelentve volt, hogy a folyó országgyűlési ülészakot közelebb befejezik és az utat nyomban megnyitják. Ertesülésünk sze.

rint az új ülészek február 5-én nyílik meg és sorrendjén a kisebb ügyek elintézése, talán az öröklési eljárásról szóló törvényjavaslat letárgyalása után első helyen a házassági jogról szóló törvényjavaslat foglalani. A kormány és a szabadelvű párt mérvadó tagjai a tárgyalás megkezdését február 12-ére óhajtják kitűzteni, ami kétségtelenül meg is fog történni.

A pártönkivüllek pártja.

A szabadelvű pártból kilépett országgyűlési képviselők — nehánynak kivételével politikai klubjokat tényleg megalakították. Az új klub helyisége a Vadaszkürt-szállóban van. Elnökévé Péchi Tamást választották meg. Egyébként az új klub igen élénk összeköttetést tart fenn a nemzeti kaszinóval, a hol az utolsó napokban tulságosan élénk politikai szellem kapott lábra.

Kilépés a nemzeti pártból.

Horváth Lajos, a miskolci északi kerület képviselője — mint a Bud. Hir.-nak írják — nem helyeselné, ha a nemzeti párt az egyházpolitikai javaslatok ellen foglalna állást. A ferrás ugy hallja, hogy Horváth Lajos, ha ez állásfoglalás Apponyi gróf beszédében nyilvánvaló lesz, ki fog lépni a nemzeti pártból.

Boros Beni beszéde.

— A képviselőház január 27-ki ülésén. —

A mezőgazdasági törvényjavaslat országgyűlési tárgyalása, általános érdeklődést kelt országszerte. Mindenki érzi, hogy egy par excellence földművelő államban mint amilyen Magyarország, a közjólét legfőbb postulatumát képezi egy jó törvény, egy oly code rural, mely az ugyanis igen súlyos viszonyok közt vergődő mezőgazdaságunknak legalább országunk határai közt a megkívántató védelmet és támogatást nyujtsa.

Az országgyűlés minden pártáryalatának gazdasággal foglalkozó elemei élénk részt vesznek a tárgyalásokban és különösen érdekes viták merültek fel a törvényjavaslat azon legfontosabb elvi álláspontja felett, hogy földbirtokán mindenki szabadon gazdálkodhat-e? vagy, hogy ezen szabad gazdálkodás az urbéri földeken a többség akarata szerint korlátoztassék?

A kormánypártban Boros Beni a borosjenői kerület képviselője volt a modern kulturális haladással karöltve járó szabad gazdálkodás vezérszónoka és szolgálatot vélünk tenni a mezőgazdasági ügyek iránt érdeklődő olvasó közönségünknek, ha nevezett képviselőnek a múlt szombati ülésben az egész ház élénk tetszése mellett tartott nagyérdékű beszédjét egész terjedelmében közöljük.

Ezen beszédre azon incidens szolgáltatott alkalmat, hogy Terényi békés-gyulai képviselő indítványt nyujtott be, hogy a nyomásos, azaz korlátolt gazdálkodásnak behozatala még oly határookban is megengedtesék, a mely határookban jelenleg ily gazdálkodás nem üzetik, ez ellen Boros Beni következőleg szólalt fel:

T. ház! nagyon sajnálom, hogy a t. földművelésügyi miniszter ur indítványához a magam részéről nem járulhatok. Nem járulhatok pedig azért, mert nemcsak egy indítvány fekszik előttünk, hanem fekszik több indítvány a azok közt vannak olyanok is, a melyeket a bizottsághoz semmiféleképpen visszazármasztatni nem kívánok.

Ez oly fontos álláspontom, hogy a t. ház meg fog engedni, hogy néhány észrevételt tessek. (Halljuk! Halljuk!)

En már a tegnapi testületemben voltam bátor felemlíteni, hogy a mezőgazdasági törvényjavaslatot nemcsak jónak, liberálisnak, szükségessé, hanem sürgősnek is tartom és azt hiszem, mindegyikünknek az az óhajtása, hogy az mielőbb törvényerőre emelkedjék.

Már pedig azt mindnyájan tudjuk, hogy minden ilyen bizottsághoz való visszautalás a javaslatok törvényerőre való jutásának késleltetését vonja maga után. (Ellenmondás balfelől.) En nem zárkozhatom el az elől, hogy bizonyos fontosabb kérdések a bizottsághoz visszautasításának: hanem oly kérdéseknek visszautalását, a melyekre nézve egészen tisztában vagyunk, a melyekről az ország hónapok óta vitatkozik és a melyekkel a közvélemény kimerítőleg foglalkozva, ezek felett már döntött, czélszerűnek nem tartanám. Alálpontom tehát az, hogy miután a bizottsági tárgyalások alkalmával igen eltérők voltak a nézetek a nyomásos gazdálkodás tekintetében és ezen eltérő nézetek között egy elfogadható kompromisszum létesült, azt kellett hinnem, hogy e kompromisszum, amely a törvényjavaslatnak 2. §-ában foglaltatik, meg fogja akadályozni azt, hogy a házban e tétel felett még hosszabb viták is legyenek.

De csalatkoztam, mert dacára e kompromisszumnak és dacára annak, hogy azt a bizottság érett megfontolás után hozta, ma mégis általános tárgyalást folytatunk e kérdés felett, sőt ott vagyunk, ahol elkezdettük, azt kívánván, hogy újra tárgyalja a bizottság e kérdést, amely felett pedig már egyszer véglegesen határozott.

T. ház! Tegnap kijelentettem azt, hogy rekonszenvezek azokkal, a kik a nyomásos gazdálkodást többé életbe léptetni nem akarják és azért én most a 2. §. azon módosítását, a melyet az ellenzék részéről hallottam, hogy t. i. még ott is, a hol jelenleg még fennáll a nyomásos gazdálkodás, azt csak bizonyos megszorítás mellett lehessen fenntartani, mondom ezt a módosítást én a magam részéről jobbnak tartom, mint a 2. §-ban foglalt rendelkezést. Mindamelllett én, engedve azon nézeteknek, a melyek az ellenkező oldalról nagyon sűrűn felhangzottak, méltányosságból hozzájárultam volna a 2. §. változatlan elfogadásához. De Terényi t. képviselőtársam indítványával szemben azonban most már kötelességemnek tartom határozottan fellépni azon retrograd irányzat ellen, a mely ő indítványában nyer kifejezést. (Élénk helyeslés.)

T. képviselőház! Mit akar Terényi képviselőtársam? Lehetővé akarja-e tenni, hogy még azon vidékeken is, a hol a nyomásos gazdálkodás eltöröltetett, még pedig a legtöbb helyen maguknak a birtokosoknak a jóakarataból és telfogása következtében (Igaz! Ugy van!) lehetővé akarja tenni, hogy a törvény módot nyujtsa s mintegy csábítsa arra, hogy ott újból igyekezzenek azt a nyomásos gazdálkodást behozni. Hiszen t. ház, a miniszter ur és az államtitkár ur szépen kifejtették azt, hogy a nyomásos gazdálkodást nem tartják helyes gazdálkodási rendszernek. Hát arra kell nekünk módot nyujtani egyes vidékeknek, hogy erre a nem helyes rendszerre visszatérhessenek. Hisz nekünk azt tennünk nem szabad. (Élénk helyeslés.) Ez az én álláspontom. (Helyeslés.) Ezért én, t. képviselőház Terényi t. képviselőtársam indítványával szemben feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a Ház, még mielőtt az indítványt a bizottsághoz visszaküldené, határozott állást foglaljon az ellen. (Élénk helyeslés.)

Felszólalásom alkalmával nem kívánok részletesen foglalkozni ezzel a kérdéssel, hisz ezt a ház oly tagjai, kik a mezőgazdasággal egész éltükön át foglalkoztak, sokkal jobban, sokkal helyesebben elő tudják adni, elő is adták, én csak méltánylom ebbeli kijelentéseiket, némely részletet azonban úgy látszik figyelmen kívül hagytak t. képviselőtársaim. Egyik előttem szólott képviselőtársam. pl. most, hosszabb ideig folytonosan ugar-rendszerről beszélt. Mi az az ugarrendszer?

Hiszen az nem nyomásos rendszer, t. képviselő ur, Igaz! Ugy van!) hiszen az ország legtöbb részében fennáll a nyomásos gazdálkodás ugarrendszer nélkül, azt talán nem méltóztatik tudni? S midőn azt mondják, hogy a nyomásos rendszer nagyon helyes azért, mert az egy ugar-rendszer s ezért az megakadályozza a föld kiszarolását, ez éppen nem helyes okoskodás. Hisz a legborzasztóbb földszarolást a nyomásos rendszer mellett üzik, amidőn hármasszorgatást csinálnak, vetnek kukoriczát, kukoricza után buzát, a buza után más kalászos növényt, minden ugarolás nélkül. (Egy hang a szélsőbalon: Hiszen csak az oláhok gazdálkodnak így!) Az oláhok! Hisz éppen erről beszéltek! Nem a legborzasztóbb

gazdálkodás ez? Hát miért hivatkoznak a szabad gazdálkodásnak az ellenzői az északeleti meg keleti megyékre? Halljuk! Halljuk! Hiszen kérem éppen ott a hol leginkább gyakorolják a nyomásos gazdálkodást, ott látjuk a nép elszegényedését, a föld kiszarolását.

Papp Elek: Például Bihar- és Hajdúvármegyékben!

Boros Beni: Igenia, ott látjuk. Es merem állítani, hogy ép azért van e megyében a mezőgazdaság oly hátra és oly szerencsétlen helyzetben, mert a nyomásos gazdálkodást a jobbal s czélszerűbbel foglalkozni nem vágyó nép tunyább többsége, az előre vágyó kisebbséggel szemben, a régi rossz szokás fenntartását megszavazza. Ez az oka annak, hogy az a vidék nem boldogul. Azt tehát teljesen szem elől méltóztatnak téveszteni, hogy itt nyomásos rendszerről és nem ugarrendszerről van szó.

De van még egy más szempont is, amelyet nem méltattak a tárgyalás folyamán. Elfelelték, hogy a nyomásos gazdaság legnagyobb eliensége a tagosításnak, pedig a tagosítás az az ideális szempont minden gazda előtt, mely elől minden ellentétet el kell törölni és melynek akadályait minden áron el kell hárítani. Pedig a tagosítás egyszerűen azért nem sikerült, különösen a keleti és északeleti megyékben, mert a nyomásos gazdaság sok helyen még mindig fennáll; mert kinek volna kedve oly vidéken földet vásárolni, hol ily retrograd gazdálkodás van; ahol pedig intelligensebb elemek nem vásárolnak földeket, ott a tagosítást keresztülvinni teljes lehetetlennek tartom. De azt látjuk, hogy mégis egy igen figyelemre méltó processzus fejlődik ki éppen a keleti megyékben.

Az intelligensebb földművelő nép, és pedig azok közt igen sok sváb és magyar földművelő, egyes vidékeken földvásárlásokat tesz urbéri földekből. Ezek az elemek mozdítják elő azon a vidéken a mezőgazdaság intenzívebb kifejlődését. Ha oly vidékeken megengedjük, hogy a nyomásos gazdálkodás visszaállítsassék, ezeket az intelligensebb és nemzetiségi szempontból is fontos elemeket egyszerűen kiszorítjuk azokról a vidékekről. Hiszen látjuk, hogy az ily intelligensebb földművelő miképp használta ki azt a földdarabot, a melyet megvásárolt kertészeti munkálkodásra. — Egész vonatokkal hozzák a keleti hegyeségek lejtőiről a czukorrépat és a káposztát, a melyeket ezek az elemek ott, a hol a nyomásos gazdálkodás megszűnt, természetnek. Lehetségné tegyük, hogy ezek az elemek ott gazdaságilag előrehaladott és takarmánytermesztéssel is összekötött művelést folytassanak? Azt is méltóztatassanak megfontolni, hogy még oly helyeken is, a hol az ugarrendszer fennáll, mily véghetetlen visszasság fejlődik, ha a nyomásos gazdaság behozatik. Mert az a gazda, a ki ott földeket vásárol — és tudjuk, hogy szeszionális földeket ma már parcellálni nem lehet és most már minden dülőben különállón vásárolhatók egyes darabok, ha ily esetben a vásárló csak az egyik dülőben koncentrálja gazdaságát, miből fog élni, ha minden harmadik esztendőben kimondatik erre a dülőre az ugar hagyás? Miután egész birtoka csak abban az egy dülőben van, az ugarozási esztendőben lehetetlen megélnie. Aztán miért beszélünk mi talajjavításról, rétöntözésről, alagosözvezésről, faültetésről és más ily ideális dolgokról, ha ezekről törvényt hozunk és a minisztert dotáljuk, hogy ezen intézkedéseket életbe léptesse, akkor nem szabad az ország nagy részét ezen kulturális intézmények hatása alól kizárni. (Helyeslés) pedig ebből tisztán kizárjuk azon vidékeket, melyekben megengedjük a nyomásos gazdálkodást. Ez egy rendkívüli ellentmondás volna, ezt megengednünk nem szabad.

Még más szempontokat is bátor vagyok felemlíteni. Egyik képviselő társam, aki szintén a nyomásos gazdálkodásnak barátja, említette, hogy mióta a tagosítás a azékely földön behozatott, nincs munkáskéz, a gazdák nem tudnak jutányosan gazdálkodni. Ha ez áll, akkor egy igen fontos kérdést oldunk meg az által, hogy a nyomásos gazdálkodás helyett tagosítottunk. Mert akkor a azékely munkásnak nem lesz többé szüksége Oláhországba kivándorolni, hogy kenyerét megkereshesse, hanem megtalálja kenyerét azon a helyen, ahol neki több földet adnak munkálás alá a hol ennek folytán több keresete van. (Ugy van! Ugy van!)

En nem értem, t. ház, az erdélyi urak tiltakozását a szabad gazdálkodás elve ellen, mert igen jól tudjuk, hogy az erdélyi birtokos urak épen úgy mint a felső-magyarországiak és az ország keleti részeinek birtokosai is azon czélból, hogy kevés szántóföldjük állagát egy kissé megszorítsák, urbéres földeket vásárolnak.

Alig hiszem, hogy van egy erdélyi birtokos, a kinek nem volna dülökben elszórva urbéri földje. Ezek aztán tehát ugy gazdálkodnak, hogy együtt legeltetik a marhaállományukat a lakosság állományával? Az ő marhaállományuk nagysága évenként attól függjön tehát, hogy ők a parasztgazdákkal együtt gazdálkodjanak? En ezt, megvallom érthetetlennek tartom.

Ezek után nem akarva a t. ház becses türelmét továbbra is igénybe venni, (Halljuk! Halljuk!) egész tisztelettel kérem, méltóztassanak Terényi Lajos, t. képviselő társamnak indítványát egyszerűen mellőzni és azt a bizottsághoz vissza nem küldeni. (Elnök helyeslés.) Lits Gyula indítványára nézve, a melyet én elvben helyeslek, ha a t. ház bölcsesége azt rövid uton elfogadni nem akarja, nincs kifogásom az ellen, hogy a bizottsághoz visszaküldessék. Ezeket tartottam szükségesnek a magam részéről elmondani (Elnök helyeslés és tetszés.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A főrendiház ülése.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósítása. —
Budapest, január 29.

Kezdeté d. e. 10 órakor.

Elnök: Perczel Dezső.

Jegyzők: Schober Ernő, Josipovich Géza, Hentaller Lajos.

A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Bethlen, Lukács, Josipovich, Fejérváry.

Midőn Perczel Dezső elfoglalta az elnöki széket, a ház pártkülömbőség nélkül zajosan megéljenzte.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Következett a napirend:

a mezőgazdasági és mezőrendőri javaslat tárgyalásának folytatása. A 2. §-nál felszólalt Szalay Károly, azt indítványozza, hogy a 2., 3., 4. és 5. §-ok hagyassanak ki s helyébe új szakaszt iktassanak be.

Andreánszky Gábor b. arra kéri a házat, ne utasítsa vissza a szakaszt a bizottsághoz addig, míg az első fölött a ház nem döntött. (Helyeslés.) A szakaszt a maga jelenlegi formájában nem fogadják el és hozzájárul, hogy utasítsák vissza a bizottsághoz, de tegyék ezt Lits Gyula indítványa alapján.

Bethlen András gr. földmívelésügyi miniszter szintén úgy tudja, hogy csak a vitás szakaszok alaposan megfontolandók. Hozzájárul ahhoz, hogy Andreánszky javaslatát fogadják el s fogjanak a B fejezet tárgyalásába. (Általános helyeslés.)

Márky József szerint a 2. §-ban azt látja, hogy az a nyomásos gazdaságot tartja főn összes hátrányaival és előnyeivel. Ajánlja azonban, hogy legyünk tekintettel egyes speciális körülményekre. Pl. ahol a gazdák többségének az a hivatása, hogy a legeltetés így vagy úgy történjék, a többség akarata szerint történjék. Erre nézve indítványt is terjeszt be.

Bethlen András gr. a kérdést sokkal komplikáltabbnak tartja, semmint az előtte szóló hiszi. Mindaméltott nem ellenzi, hogy minden directió nélkül azt az indítványt is utasítsák a bizottságba. (Helyeslés.)

Hermann Ottó bár nem gazdaember, de lateiner létére is látja, hogy ez a szakasz nem való abba a javaslatba. Annyi módosítást adtak be a szakaszra, hogy ebből is látható; lehetetlen azt szövegezni. De pen szó, amit a miniszter említett az etnografiai szempontnál fogva szóló is azon a meggyőződésen van, hogy ezt a szakaszt hagyják ki. Nagyok helytelen volna, ha egyes vidékekre olyan gazdasági rendszert erőszakolnánk, amilyen oda nem való. Ellenben fejlesszük ode a gazdasági intelligentiát, hogy maga a gazdaközönség határozzon. (Helyeslések.)

Bernáth Dezső szívesen hozzájárul ahhoz, hogy az egész fejezet visszautasítsák a bi-

zottsághoz. Ebben az esetben azonban a 12. §-hoz lenne hozzászólása. Módosítványt ad be a közös legelők felosztására vonatkozólag.

Ivánka Oszkár visszavonja indítványát, s hozzájárul a miniszter javaslatához, hogy az egész fejezet újra szövegezés végett visszaterjesztessék a bizottsághoz. (Helyeslés.)

A Ház a fejezetet a bizottsághoz utasította.

A II. fejezet, 12 §-nál felszólalt Szalay Károly kéri a Házat, függeszse fel a tárgyalást addig, míg a bizottság az I. fejezetet újra szövegezi.

Ivánka Oszkár nem tartja szükségesnek az elhalasztást.

A 19. §-t elfogadják, a 20. §-nál felszólalt

Papp Elek a módosítást, illetve toldalékokat nyújt be.

Szalay Károly ugyancsak módosítást ad be.

Bethlen András gr. miniszter Szalay és Papp Elek indítványával szemben ajánlja a §. változtatlan elfogadását. (Helyeslés.)

Kabos Ferenc szintén a változtatlan elfogadást ajánlja.

A Ház eredeti szövegében elfogadja a §-t.

A 21. §-nál Jeszenszky László báró ajánlja, hogy a „községi előjáróság, illetve“ szavak kihagyassanak.

Ivánka Oszkár nem járul hozzá Jeszenszky módosításához, de egy 7-ik alpontot ajánl, hogy mely esetekben engedhető meg, hogy egyesek külön legeltethessenek.

Bethlen András gróf miniszter hozzájárul Ivánka javaslatához, s az általa javasolt g. pont hozzáadásával ajánlja a §-t elfogadásra.

A Ház Ivánka módosításával fogadja el a §-t.

A 22-ik és 23-ik §-t vita nélkül elfogadják. A 24-ik §-nál

Szalay Károly az egész szakasz kihagyását javasolja.

Bethlen András gr. miniszter a kóbor cigányok legeltetését rendszabályozni óhajtja, s kéri a szakasz elfogadását.

Jeszenszky László báró: Ha a cigánynak helyet adnak a községi legelőn, azzal mintegy szentesítik azoknak a gazdálkodását.

Lits Gyula úgy értelmezi a §-t, hogy a kóbor cigányok csupán illetőségi községük területén birjanak legeltetési engedéllyel. Ez irányban módosítást nyújt be.

Papp Elek fontosnak tartja a kérdést, s kéri, hogy hagyják el a szakaszt.

Ernuszti Kelemen elvetendőnek tartja a §-t, mert ezáltal a cigánykóborlás mintegyszankcionálva lett. De a jelenlegi helyzettel isszámolva, föltételelesen addig is, míg a cigánykóborlás teljesen megszüntetve lesz, elfogadja a §-t.

Bernáth Dezső indítványt nyújt be, hogy a §-ból csak, a községtől e célra kijelölt helyen stb. szavak kihagyassanak.

Bethlen András gr. miniszter hozzájárul Bernáth módosításához. (Helyeslés.)

Makfalvy Géza: a cigányokra külön jogot statuálni nem lehet, az egész szakaszt törölni ajánlja.

Ivánka Oszkár csak az illetőségi községekben engedné meg a cigányok legeltetését.

Kovács József Szalay indítványát pártolja, hogy a szakasz egészen elhagyassék.

Bethlen András gr. miniszter; a szakasz azt czélozza, hogy a kóbor cigányok a közlegelőkön ne legeltethessenek, tehát nem ró köteleességeket a községekre.

A Ház a szakaszt elveti.

Szapáry ellen.

— Temesvár hazafisága. —

Vasárnap Arad példáját Temesvár város polgársága is nagy és impozáns gyűlést tartottak.

Az elfogadott határozat így hangzik:

A temesvári szabadelvű párt, hiven ragaszkodva azon elvekhez, melyek az országos szabadelvűpártnak is létalapját képezik, azon szilárd és semmi körülmények által meg nem ingatható nézetének és meggyőződésének ad leghatározottabban kifejezést, hogy Magyarorszag érdeke hazánk összes intézményeinek szabadelvű irányban leendő fejlesztését parancsolólag követeli. Ezen meggyőződéstől vezéreltetve, határozatilag kimondja, hogy

a kormány egyházpolitikai programját helyesli és azt egész terjedelmében magáévá teszi.

Különösen a kötelező polgári házasság behozatalára vonatkozó intézkedést, mint a szabadelvűség diadalát, lelkesedéssel üdvözlöi és azt hiszi, hogy csupán ezen intézmény életbeléptetése által lehet a különböző vallásfelekezetek között a valódi, a tartós békét helyreállítani, amint ezt a nyugoti művelt államok példája is félreismerhetlenül bizonyítja.

Kijelenti a temesvári szabadelvűpárt továbbá, hogy azon kormányt, mely ezen nagyfontosságú reformot nem csak elvileg hangoztatja, hanem azt életbe is akarja léptetni, teljes erejéből támogatja. Azon akadályok elhárítására vonatkozó küzdelemben, mely a kötelező polgári házasság törvényerőre emelkedésének kivívásában a kormányra vár, a temesvári szabadelvű párt magát a kormány nyál szolidárisnak vallja. Es hangsúlyozza, hogy minden, az alkotmány és törvényeink által megengedett módon és eszközökkel kész a kormányt a legmesszebb menő támogatásban részesíteni.

Sajnálattal vett tudomást a temesvári szabadelvű párt gróf Szapáry Gyulának az országos szabadelvű pártból történt kilépéséről s egyben kijelenti, hogy a kilépése alkalmából a párt elnökéhez, Podmanitzky Frigyes báróhoz intézett levelében kifejtett indokait magáévá nem teheti. Es daczára azon nagy veszteségnek, mely az országos szabadelvű pártot gróf Szapáry Gyula kilépése által érte — nem aggódik a reform sorsa miatt, mert a szabadelvű eszmék erejébe vetett bizalommal azt hiszi, a mit 1892. február 9-én gróf Szapáry Gyula mint Temesvár sz. kir. város megválasztott képviselője a város falai közt mondott: „a szabadelvű párt egysége lesz a szikla, melyen — bármily magasra emelkedjenek is a hullámok — az ellenzék törekvése hajótörést fog szenvedni.“

A losonczi gyűlés.

— Kontra Gyürky Ábrahám. —

Losoncz, január 28.

Losonczról jelentik: Az a fólháborodás, melyet gróf Gyürky Ábrahámnak a szabadelvűpártból való kilépése választókerületében pártkülömbőség nélkül keltett, a legnemesebb formában nyilvánult a Losonczon vasárnap délelőtt tartott választói értekezleten. Kovács Ferenc kir. tanácsos és közjegyző, mint a losonczi választókerület szabadelvű pártjának elnöke, gyűlésre hívta össze a kerület választóit, kik rendkívül nagy számban sereglettek össze. Emelte a gyűlés jelentőségét az a ritka jelenség, hogy a szabadelvű választók mozgalmához a losonczi függetlenségi és 48-as párt tagjai is lelkesedéssel csatlakoztak s így a különböző párttekineteket mellőzve, egyedül a magasztos liberális zászló elvei köré csoportosulva, egyhangulag fogadták el Török Zoltán, Losoncz város polgármesterének határozati javaslatát, mely így szól:

„Gróf Gyürky Ábrahám, kerületünk országgyűlési képviselője, a szabadelvű pártból az egyházpolitikai tárgyalások küszöbén kilépett. Tekintve, hogy gróf Gyürky Ábrahám szabadelvű program alapján választatott meg s megjelent összes választói előtt programbeszédében minden félreértést kizáró módon kijelentette, hogy ő, a ki mindig szabadelvű volt, jövőben is a teljes jog- és vallás egyenlőség elveit osztja, s az ilyen irányú törekvéseket támogatni fogja; — tekintve, hogy ünnepélyesen kijelentette, hogy minden fontosabb kérdésben választóit meghallgatni s véleményük mérlegelése mellett cselekedni kötelességének ismerendi: — tekintve, hogy ártüregyek alatt a reakció táborába lépett át s tette ezt ünnepélyesen, nyíltan az egész választó közönség előtt adott ígérete ellenére, és így a város, valamint a vármegye közönségének nagy többségével hozott határozatával szemben, a nélkül, hogy a választóit előzetesen meghallgatásra érdekesítette vagy eljárását igazolni utólagosan megkísérelte: — tekintve, hogy választói tudta nélkül nyíltan vallotta programjával ellenkező írásbeli

igéretet adott s ezek folytán az öt eddig támogató szabadelvű párt bizalmára és a kerület képviselőire érdemtelen né vált: a szabadelvű valamint a függetlenségi és 48-as párt végrehajtó bizottsága az eljárás fölött sajnálatát és rosszalását fejezte ki, és felhívja a nevezett képviselő urat, hogy nyilvánosan tett ígéretét váltsa be, vagy ha ezt nem teheti ebből természetesen következményeket vonja le, akként, hogy a mandátumot bocsássa a kerület rendelkezésére.

IDŐJÁRÁS.

Légnyomás: reggel 7 órakor 762.0 milliméter, délután 2 órakor 761.7 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° - 3.6, délután 2 órakor C° + 1.7. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor BK. 2, délután 2 órakor EN. 5. Felhőzet: reggel ködös, délután borult. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

A vingai botrány.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósítása. —
Vinga, január 29.

A közeli Vinga községben — mint levelezőnk írja — „Temesvingai Hiradó“ czimen egy hetilap indult meg, amelynek nyíltan be nem vallott czélja a Scheffer-család tönkretétele volt. A lapot, mely mellesleg a gazdaközönség érdekeivel is foglalkozott, egy Mamsov Ferencz nevű gazdag vingai polgár jegyzi, mint felelős szerkesztő, aki mellett Márton János tanító mint főmunkatárs szokott a saját szakállára Scheffer főjegyző és Scheffer főkapitány ellen kihívó modorban botrányos vádakot írogatni.

A vádak nagy részét s így a katonaszabadítását is a vádaskodás nyomán megindult hivatalos vizsgálat alaptalanoknak nyilvánította ugyan, hanem azért ez nem alterálta Márton Jánost s nem akadályozta meg abban, hogy lapjában hetenkint be ne adjon egy-két keserű dózist az üldözött Scheffer-családnak.

A kis revolverűség ezen nem épen dicső eljárása indokoltan elkeserítették a Scheffer-család tagjait Márton János ellen. Rendszeresen üldözni kezdték az egyéni reputációjukra nézve veszélyes embert. A kölcsönös üldözések már nem egyszer fajultak közbotránynyá, amely miatt ma is folyik néhány bünvizsgálat a temesvári törvényszék előtt.

Márton Jánosnak még ez sem volt elég. Most vasárnap délután a vingai kávéházban szóváltásba keveredett ifj. Scheffer Viktorral, aki tiszteletlenül talált nyilatkozni Márton János „hirlapiról“ működéséről.

Ez annyira fokozta Mártonnak a Scheffer-család apraja-nagyja iránt ébren tartott dühét, hogy zsebéből revolvert rántott elő s azzal ifj. Scheffer Viktorra reálított.

A golyó nem találta Scheffert, hanem a vendéglős füle mellett sivitva el a falba furdott. Scheffer a lövés után nekiszaladt a revolveres embernek, akinek forgópisztolyában még öt töltény volt, s földre teperve, istentelentül végigverte.

A lövésre nagy csődület támadt s csakhamar megjelent a vingai csendőrsvezetője, aki épen a vendéglős leányával beszélgetett volt és Márton Jánost két szuronyos csendőrrel a vingai járásbíróház fogházába kísérte.

A megindult bünvizsgálattal kapcsolatban Márton János szabadlábra helyezése iránt is történtek közbenjárások, de azok eddig eredményre nem vezettek.

Mig Márton János ül, addig talán végvalahára békesség lesz Vingán.

IDŐJÓSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Január 30. —

Változó felhőzet. — Fagyponthoz közeli hőmérséklet. — Helyenként csapadék. — Széles.

Meggyilkolt após.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósítása. —
Cs.-Palota, január 29.

A cs.-palotai piacra tödült közönséget szombaton reggel nagy izgatottság fogta el, mert híre jött, hogy a kanászok a csigai ut melletti itatókútban emberi holttestre bukkantak.

Az előjáróság nyomban intézkedett, hogy a kútból kivéssék a hulla, Popovics János dr. köze. orvos is megjelent a helyszínén, hogy az első segély nyújtást — ha még nem késő — megadhassa. A holttest kivétele után felismerték Franyó Károly volt cs.-palotai lakost ki az öszön ment Kövegyre lakni. A szerencsétlen ember feje irtóztató módon össze volt törve.

A gyanu mindjárt a meggyilkolt vejére és feleségére irányult, mert nem éltek békésen együtt. Az előjáróság jelentésére Blázsik Tamás nagylaki csendőr és Zelina Ignác próba csendőr megjelent és a nyomozáshoz fogtak. Kitűnt, hogy Franyót nem a kútnál verték agyon hanem meggyilkolták s aztán a kutba dobták.

A csendőrség még azon este a meggyilkolt feleségét elfogta, a vőt pedig éjjel 2 órakor, aki a mezőhegyesi munkából már hazajött. Blázsik csendőr ügyes keresztkérdései által a gyilkos elő került. Sirva vallotta be a vő, Molnár Károly, hogy ipa folyton fenyegette, hogy agyon üti és a házat rágyújtja, ő péntek este lesbe állt.

Csakugyan jött is apósa részegen, vállán egy ásóval. Szóváltás történt közöttük, mire Franyó neki rohant s az ásóval feléje sujtott. Ő a csapást botjával felfogta, aztán dühében neki ment apósának s úgy ütötte föbe, hogy összebukott. Elvakult haragjában még négy csapást mért rá. Majd bement a házba s a nyósa tanácsára a holttestet vállain tovább vitte, aztán pedig talicskára tette s így a kútig elszállította, abba beledobta.

A gyilkos teljesen meg van törve. A közönségi orvos két sebre azt állítja, hogy azok baltától erednek s ha ez való, úgy nem lehetetlen, hogy az a nyósa is nem e ténykedett a gyilkolásnál: de a bot bunkója nem annyira kerek, mint lapos és éles s feltételezhető, hogy a seb attól is eredhetett.

Tizenhárom éve nem volt gyilkosság Cs. Palotán s a közönségre igen lehangolólag hatott a véletlenségből vagy előre tervezett gyilkosság, mit a további vizsgálat fog feldehíteni.

HIREK.

Január 30. Kedd. Róm. kath. naptár: Mártonka. — Protestáns naptár: Mártonka. — Görög-keleti naptár (január 18.): N. Athanáz. — A nap két 7 óra 11 perczkor, nyugszik 4 óra 45 perczkor.

Szabadsgárczi emléktárgyak országos múzeuma (színházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van szombán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Január 31. Az arad-ocsánadi vasutak rendkívüli közgyűlése, délelőtt 11 órakor.

Február 2. Az aradi közúti vasut-társaság közgyűlése, délelőtt 10 órakor.

Február 2. Az aradi dalgyesület évi közgyűlése a városháza kistermében.

Február 4. A Széchenyi-gőzmalom közgyűlése, délelőtt 10 órakor.

Február 6. A millenniumi bizottság ülése délelőtt 10 órakor a megyeházában.

— Személyi hír. Atzél Péter, Arad szab. kir. város országgyűlési képviselője, vasárnap városunkban tartózkodott.

— A hivatalos lapból. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter dr. Halász Ignácz kolozsvári tud. egyetem. ny. r. tanárt a kolozsvári középiskolai tanárképző intézetéhez a magyar nyelvészeti szakra tanárrá kinevezte.

— Arad város villamos világítása. Az aradi légszuszvilágítási társulat és a budapesti Ganz gyár, mint alkalmi szövetség és Aradváros villamvilágítási szakbizottsága tegnap teljesen és véglegesen megállapodtak a köteendő szerződésre nézve. Az eddig függőben tartott részletre nézve olyan megállapodás jött létre, mely szerint a 20 évre adott kizárólagos koncesszió nem terjed ki a villamos erőnek közúti vasuti czélokra való alkalmazására, melyre Arad város közön-

sége más vállalkozónak is adhat engedélyt, de csak oly megszorítással, hogy az e czélra vezetett áram kizárólag csakis a járművek hajtására legyen felhasználható. A szerződés ugyan megállapított tervezetét kinyomatják s megküldik az összes városatyáknak tanulmányozás végett. Ha a szerződési tervezetet a város februári közgyűlése elfogadja Aradváros Szabadságtere, Andrássy tere és Fő-utja márnóveberhőelején villa m-fényben fogragyogni.

— A legtöbb adót fizető bizottsági tagok névjegyzékének összeállítására szempontjából figyelemre méltó határozatot hozott. közelebb a belügyminiszter. Mint törvénysértőket megsemmisítvén egy igazoló választmány s egy állandó bíráló választmány egybehangzó határozatait, melyek az adóhivatali kimutatásban még elő nem forduló adónak számításba vételét megtagadták, kijelentette a miniszter, hogy igaz ugyan, miként a legtöbb adót fizető bizottsági tagok névjegyzéke az adóhivatali hivatalos kimutatások alapján állítandó össze s igaz, hogy a kérdéses adókimutatásban még nem fordult elő; de viszont épen a végből biztosítja a törvény az érdekelteknek az adókimutatások elleni felszólamlási jogot, hogy az adókimutatások netaláni téves vagy hiányos adatai helyesbithetők legyenek, Minthogy pedig a fenforgó esetben igazoltatott a kimutatásban szereplőnél nagyobb adó, ennek beszámítását törvényes alapon megtagadni nem lehet.

— A miniszter köszönete. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Károlyi Tibor gróf aradmegyei nagybirtokosnak, ki Parád-Ó-Huta telepen, mint Károlyi Mihály gróf hitbizományi birtokainak gondnoka, 2200 frt költséggel a törvényi követelményeinek megfelelő iskolát állíttatott s a tanító fizetéséhez évi 200 frt járulékot megajánlott, elismerő köszönetét nyilvánította.

— Aradi képek Jókainak. A színházban a Jókai jubileuma alkalmából rendezett tablók szereplői közül a nagy regényírónak küldendő képek felvételére eddigelé a következők jelentek meg: Hölgyek: Földes Lujzika, Nagy Jánosné, Kristyóry Mariska, Leopold Regina, Antalfy Boriska, Réthy Viktorné, dr. Bignió Béláné, Hanatsek Lujza, Kertay Iona. Urak: Vannay Gyula, Sándor Ede, Rózsa Endre, Szathmáry Géza, Szilárd Emil ifj. Salacz Gyula és Bánfalvi Ede. A rendező-bizottság tisztelettel felkéri mindazon hölgyeket és urakat, akik eddigelé hiányzanak a tablóból, hogy legalább e hét folyamán sziveskedjenek Honisch L. István templomutczai fényirdájában felvételre megjelenni.

— Lemondó alispán. Békésmegye érdekes alispánja, Jancsovits Pál hosszú közszolgálatára és megrongált egészségére tekintettel — mint gyulai levelezőnk értesít — legközelebb beajda lemondását. Ezt a körülményt maga is jelzi szabadságkérő beadványában. Az alispán ritka érdemeket szerzett Békésmegye adminisztrációjának fejlesztése körül.

— Ügyvédi hamara. A nagyváradi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy Heller Mór nagyváradi ügyvéd az aradi kir. törvényszékhez jegyzővé neveztetvén ki, a kamara által vezetett ügyvédek névjegyzékéből töröltetett.

— Ujonzállítás. Aradmegye sorozójársaiban, az ipei ujonzállítás, a vármegye alispánja s csász. és kir. hadkiegészítési és m. kir. honvéd-kiegészítő parancsnokságok egyetértése mellett immár végérvényesen megállapított tervezet szerint a következő határnapokon fog megejtetni, n. m. A pécsi járásban: márczius 7, 8, 9 és 10 - az aradi-ban márczius 12, 13, 14 és 15; a radnái-ban április 7, 9, 10, 11 és 12; a kisjenőiben április 14, 16, 17, 18 és 19; az eleki-ben

április 21, 23 és 24; a világosiban márczius 2, 3, 5, 6 és 7; a ternovaiiban márczius 9, 10, 12 és 13; a borosjenőiben márczius 15, 16, 17, 19 és 20; a borossebesiben márczius 27, 28, 29 és 30; a nagyhalmágyiban április 2, 3 és 4 napján. — Az ujonczállítási bizottság polgári elnöklete gyanánt a pécskai aradi és radnai járásokban Szathmáry Gyula alispán, a világosi járásban Bohus István, birtokos és törvényhatósági bizottsági tag, a borosjenőiben Soly mosy Lajos birtokos és törvényhatósági bizottsági tag, a kisjenőiben dr. Takácsy Sándor birtokos, tiszteletbeli jegyző és törvényhatósági bizottsági tag, a borossebesi és nagyhalmágyiban dr. Dálnoky Nagy Lajos főjegyző, a ternovai és elekiben dr. Baross Ferencz I-ő aljegyző. Polgári orvosok gyanánt Aradon dr. Issekutz Károly főorvos, Pécskán dr. Reiter Ödön, Radnán dr. Walthier Adám, Kisjenőn dr. Vékony Albert, Eleken, dr. Villányi Izidor, Világoson dr. Altschul Henrich, Ternován dr. Bruck Gyula, Borosjenőn dr. Csillag Ignác, Brossesbesen dr. Ormy Mór a Nagyhalmágyon dr. Weisz Armin járási orvosok fognak eljárni.

— Uj eljárás. A belügyminiszter elrendelte, hogy a mesterséges borok készítése és forgalomba hozatala tárgyában fennálló törvénybe ütköző kihágási ügyeket Aradváros kihágási bírósága soron kívül sürgősen intézze el.

— Ajándék a martiroknak. Az ó-hitűek új éve alkalmából — mint irtuk — a hazaáruló oláh martirok, Lucaci, Russu Sirianul, Albini és a panszláv Hurban fényes ajándékok kaptak a román leányok és menyecskéktől. A „Tribuna“ legutóbbi számában olvassuk, — megvalljuk nem nagy örömmel — hogy az ajándékok összegyűjtői közt igen sikeresen működtek az alábbi a radmegyei román nők: Serbu Aurélie (Nagy-Pál), Popesku Livia (Nadab), Serbu Eliene (Kétegyháza), Fejér Lucia (Borosjenő), Pavlovics Auróra (Pankota) stb.

— Nemes áldozatkészség. Méltóságos Bohus Zsigmondné urnő a világosi állami kisdóvoda felszerelésére száz forintot kegyeskedett adományozni. Főtisztelendő Horváth Lipót r. kath. plébános és az állami népiskola gondnokság alelnöke pedig lakásának és udvarának egy tekintélyes részét teljesen díjmentesen engedte át addig, míg az óvoda saját helyiségében elhelyezhető lesz. E nemes áldozatkészség, valamint Bohus László és Bohus István urak azon hálára kötelező nagylelkűsége, hogy az óvoda részére szükséges tűzifát esztendő hosszu sorára biztosították, tette lehetővé azt, hogy az óvoda szervezésének kérdése néhány hét leforgása alatt kedvező megoldást nyert, s a óvoda Deák Ilona. okl. óvodón vezetője alatt áldásos működését tényleg megkezdte.

— Téglaverő helyek. Aradváros gazdasági széke tegnapi ülésében tudomásul vette, hogy a folyó évben Aradon Nikolics Péter, Ursits Lipót és fia és Kirle Antal glogovózi lakos akarnak téglát égetni 1000 téglát után fizetendő 84 kr. díj mellett. A téglaverő helyeket Parócz István elnöklete alatt Király Lajos, Ténner Lajos, Blaskovits Döme és Domonkos Lajos tagokból álló bizottság jelöli ki.

— Az aradi figaró kalandjai. Junga András aradi borbélylegény vasárnap éjjel berugott fővel ment el a szeretőjéhez. Reggel a ház ura nője fel akarta költeni a cselédeket, de a szerelmes figaró erőlesen tiltakozott az ellen, hogy őt bárki is háborgassa. Rendőr cipelté be a város házára, a bel gorombáskodni kezdett a kapitánnyal. Leccukták s ba kijózanodik és rendbűntetését leül, magánlaksértésért a törvényszék elé állítja. A figaró azzal fenyegette a kapitányt, hogy majd megtanítja őt. Nyilván arra gondolt, hogy borotválás közben — elmetázi a kapitány nyakát.

— Aradváros kökézlete. A városnak 1892. év végén 1236-86 köbméter kökézlete volt, a melyből 1893-ban 1018,32 köbmétert használtak különböző kövezésekre.

— Meglopott kereskedő. Sandrik István borosjenői kereskedőtől — mint levelezőnk írja — Köler Bálint és Zakariás Lajos

nevű tanoncjai 25 üveg bort, 2 doboz cigarettát és 22 kilogramm sót loptak el. Az apró tetteseket bepanaszolták a járásbírósnál.

— Ellopott párna. Lapunk pénteki számában közöltük, hogy a Deák Ferencz utcza egyik házából egy párnát loptak ki az utcai ablakon keresztül. Történeti hűség kedvéért készséggel konstatáljuk, hogy a lopás udvari ablakon át történt.

— Köszönetnyilvánítás. Lövy Mór ur, anyósa néhai Weil Julia emlékére koszorú megváltás címén az izraelita árvaháznak 12 ripsz ággyitót ajándékozott, a miért hálás köszönetét fejezi ki Bing Vilmos, hitközségi elnök.

HYMEN.

Wieser Ferdinánd szászvárosi fiatal vaskezeskedő ma délelőtt fél 11 órakor esküszik örök hűséget a minoriták aradi templomában Stoll Károly polgártársunk kedves és szép leányának Mariska kisasszonynak. Násznapok Kácss Rezső és Mohila Antal lesznek.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

Az aradi kereskedelmi testület közgyűlése.

— január 23.

Kereskedelmi testületünk idei rendes közgyűlését vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta a kereskedelmi akadémiá disztermében tagok élénk részvétele mellett. — Ott voltak: Szontagh Gyula elnök, Eles Armin alelnök, Bing Ede, Dobiasch József, Glück Dezső, Hann Alajos, Inkei Emil, Gebhart István, Krönberger Mór, Löwinger Gyula, Maresch Gyula, Maresch Alajos, Kell Manó, Schönwald Soma, Lengyel Tivadar, Tones Ede, Tedeschi Viktor, Obetko Kálmán, Wechsler József, Magyar Ferencz, Szontagh Géza, Neuman Adolf, Soltz Béla, Róth József, Weisz Dávid, Wallfisch Armin, Abrai Lajos keresk. akadémiái igazgató és dr. Marshall Lajos titkár.

Szontagh Gyula elnök a közgyűlést megnyitván, az ülést az alapszabályok értelmében határo atképesnek jelenti ki és a jegyzőkönyv hitelesítésére Tedeschi Viktor és Schönwald Soma tagokat kéri fel.

Ezután a választmány jelentése mult évi tevékenységéről került felolvasásra. A jelentés szerint a mult évben a választmányt leginkább az akadémiával kapcsolatosan tervezett internátus létesítése foglalkoztatta. A telek az akadémia tőszomszédságában meglevén, a főgondot az építéshez szükséges tőke beszerzése képezte.

Ezen czél elérésére a választmány azon módot választotta, hogy egy 50,000 korona névértékű kamat nélküli kölcsön felvételét határozta el, illetve 200 korona névértékű kötvényeket bocsátott ki, melyek 10 év alatt 10 százalékkal lesznek törlesztendők. A kibocsátott állirási iverke a testület küldötteinek személyes közbenjárása mellett 43,200 korona értékű kölcsön jegyeztetett és erre tényleg 37,200 korona be is fizettetett.

S az ma már tényleg fedél alatt is van; az idő kedvezőbbre fordultával az építési munkálatok folytattnak fognak, úgy, hogy folyó évi szeptember 1-én az épület egészen készen rendeltetésének átadható lesz. A jelentés további folyamában beszámol a választmány más irányu működéséről is, különösen kiemelve azon intézkedéseket melyeket a kereskedelem általános és helyi érdekeinek gendozása iránti köteleességéből kifolyólag tett. — A közgyűlés Abrai Lajos keresk. akadémiái igazgatónak nagy figyelemmel hallgatott felszólalása után, melyben a keresk. szakoktatás terén a letöltő év alatt történt változásokat s az ebből folyó dolgokat méltatta, a választmány jelentését helyeslőleg tudomásul vette.

Erre dr. Marshall Lajos titkár a számvizsgáló bizottság jelentését olvasta fel. Ezen jelentés szerint a testület 1893. évi bevötelei 477 frt 60 krt, kiadásai ellenben csak 243 frt 90 krt tettek, ez év tehát 233 frt 70 kr. bevételi többlettel zárult. A testület vagyona 1893. év végén 1947 frt 96 krt, a testület kezelése alatt álló külön iskolai alap 262 frt 02 krt tett. A számadások rendben találtnak, a közgyűlés a számvizsgáló bizottság javaslatához képest Dobiaschi József pénztárosnak a felmentvényt megadta és neki közvetlen ügybuzgó működéséért köszönetet szavazott.

As 1894. évi költségelirányzatot 440 frt bevétellel és 320 frt kiadással állapította meg a közgyűlés.

A számvizsgáló bizottságba Andreyi Gusztáv és Erneyi Gyula, a békéltető bizottságba pedig rendes tagokul Eles Armin, Dobiaschi József, Wallfisch Armin és Erneyi Gyula — póttagokul pedig Tones Ede és Kneffel Lajos választottak meg.

Miután a közgyűlés még Tedeschi Viktor indítványára az elnöknek, a tisztikarnak és választmányának köszönetet szavazott, az elnök a gyűlést berekesztette.

(*) Az aradi „Philharmonia egyesület“ f. hó 30-án, kedden este vonós zenekari próbát tart, melyre a működő tagokat ez uton hívja meg az elnökség. A próba a polgári finis-kola disztermében tartatik meg.

(*) Az aradi nyomdászegylet vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta meg a tagok általános érdeklődése mellett évi rendes tisztújító közgyűlését. A jelentések tudomásul vétele után a tisztújítást a következő eredménnyel ejtették meg. Elnök: Varga József, alelnök: Molnár László, jegyző: Schneider Gyula, pénztáros: Lövey Nándor, ellenőr: Halota Janos. Választmányi rendes tagok: Massa Sándor, Knizse Imre, Szőke Sándor, Szálinger Ernő, Stöcklein Jakab és Czuna Miklós; póttagok Kotsis Ferencz és Finszter József.

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

- Február 1. Kaszinó-estély Vingán.
- Február 1. Tűzoltó-bál Gurahonezon.
- Február 1. Az aradi kereskedőifjak egy részének bálja (Fehér Kereszt.)
- Február 3. Az aradi tornaegylet jubileumi estélye és táncvizsgálma (Fehér Kereszt.)
- Február 3. Képezdész-piknik (Krispin-terem.)
- Február 3. Waggongyári munkások dalkörének bálja (Városliget.)
- Február 4. Hadászok álarozosbálja
- Február 4. Iparosifjak bálja (Ipartestület.)
- Február 4. Kaszinóbál Borossebesen.
- Február 5. Az aradi helyőrségi tisztikar fényes táncvizsgálma (Fehér Kereszt.)
- Február 5. „Szylvoszer“-társaság bálja (Vadomber.)
- Február 6. Jelmezbál a borossebesi kaszinóban.
- Február 10. Román bál (Fehér Kereszt.)
- Február 10. Az aradi kereskedelmi testület bálja.
- Február 11. Kárpitosok bálja (Iparosház.)

A pankotai hölgyek piknikje.

— Kiküldött tudósítónktól.

Pankota, január 23.

Régi jó híruk van a pankotai mulatságoknak, de némi bankodással vettem a felelős szerkesztő ama napi parancsát, hogy menjek ki a pankotai piknikre, mint „saját külön“ és hagyjam itt a nőegyleti fényes hangversenyt és bálát, melyre már hetek óta készültünk.

Es mikor másnap reggel — egyenesen a bálteremből — kifele baktattam a pankotai állomásra, ilyen formán elmeikedtem: Mégis csak roppant okos dolog, hogy engemet küldött ki a szerkesztő, mert lehetett a nőegyleti bál nagyobb szabásu, látogatottabb, fényesebb — de hogy fesztelenebb, kedélyesebb nem volt: azt akár esküvel is bizonyítom.

Már a bálterembe (amely ezuttal étterem is volt:) belépéskor elámultam. A fényesen és isléssesen ujonnan tapétált teremben (ez az új vendéglő, Schreyer ur érdeme) egy szószeres értelmében a tálak és üvegek sulya alatt görnyedő nagy patkó alakú asztalhoz telepedve — 120-ad magammal — oly pazar és vig lakmározás vette kezdetét, amilyen lucillus ideje óta nem volt. Nem tudta az ember sokszor, mihez nyuljon — annyi szép hölgy annyi féle jóval kínálta. Es ez a lucillus lakoma még 2-szor ismétlődött az éj folyamán, mint egy pihentetőn, a szenvedélyvel folytatott tánc közben.

Sok jó pankotai multság emléke él a lelkemben — es is méltán sorakozik azok mellé, tánc az első helyre! Ime a névsor:

A s z o n y o k: Aradi Miklósné, Kaufmann Ignác, Kaufmann Károlyné, dr. Altschul Henrikné, Posevits Gusztáv, övegy Rózsa Antalné, Póka Lajosné, övegy Benedicty Gergelyné, Batáné (Agris) Altdorfé (Kerek), Réthy Lászlóné, Rombay Zsigmondné, Várady Károlyné, Kócsó Károlyné, özv. Lilienbergné, Zászló Mózesné (Agris), Leták Jánosné, Roth Zsigmondné, özv. Naszády Sándorné, özv. Krausz Károlyné, Orodyné (Glogovács), ifj. Rigler Istváné, Kotzó Károlyné, Domsa Györgyné, Müller Károlyné, Niedermayer Gellértné urnők.

L e a n y o k: Orody Gizike (Glogovács), Kaufmann Elza, Rózsa Ilonka, Benedicty Irma és Minika, Főedisch Laura, Rombay Mariaka, Lilienberg

Nanda, Roth nővérek, Domsa Luczika, Müller Katicsa urhölgyek.

A négyeseket 6 pár táncolta, a zenét pedig az Aradon is jól ismert gyulai cigány: Báde Pista szolgáltatta kitűnően szervezett bandájával, amellyel nem ártana megint Aradra jönni — ugy sincs elég jó cigány. Hogy mikor volt vége a mulatságnak, nem tudom, mert reggel 7 órakor hazajöttem Aradra! (R—a)

(=) A hadászok álarcos bálja. Az I. aradi hadászok betegsegélyző egylete által rendezendő nagy álarcos bálra, az idén igen értékesek lesznek a díjak, az álarcosok közt a versenyzést nagyban fogja fokozni. Az első díj a legszebbnek 20 korona. A második a legvigabbnak egy teljes szerviz. A harmadik a legrutcsbbaknak egy gyönyörű óra. Az érdeklődés igen nagy és jól teszik mindazok kik a karzaton akarnak helyet foglalni, hogy eziránt a bizottság elnökénél, Keppich Zsigmond urnál előjegyeztesek magukat. Az előre váltott jegyek kaphatók majdnem minden kereskedésben 80 krért és a rendezőbizottságnál.

(=) A polgári jótékony nőegylet mult szombati tombolajátékához adományokkal járultak még: Dományi József ur 8 üveg különféle fajú finom borral; özv. Andrénny Kálmáné urnő: 12 üveg finom borral; Maresch Gyuláné urnő egy igen értékes majolika kancsóval és egy szép névjegygyűjteményvel. Mint értesülünk a nőegylet szombati estélye összesen és egészben 1300 forintot jövedelmezett. Utólag megemlítjük még, hogy a mulatságot a késő éjjeli órákban Fábián László főispán családjával együtt szerencséseltette.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Január 30. (Kedd) A megboldogult, vigjáték.
Január 31. (Szerda) Egy szegény ifju története, színmű.

Február 1. (Csütörtök) Traviata, opera.
Február 2. (Péntek) Délután: Gazdag szegények, énekes színmű; este: Remete osengetyűje, opera.

Február 3. (Szombat) Odette, színmű.
Február 4. (Vasárnap) Délután: Fenegyerek, bohózat; este: Paraszkisasszony, népszínmű.

Aggregények.

— Január 29. —

Levél Keczer Irén kisasszonyhoz, a nemzeti színház tagjához.

Tisztelt Nagysád! (A megszólítás azt hiszem elég udvarias). Midőn legelső-izben méltóztatott a mi szelődus színpadunkon fellépni, bizonyos hideg tartózkodással fogadta Nagysádot a közönség mely korántsem volt biztató a jövő vendéglátókra.

Am Nagysád nem osüggedett. Azt mondta magában:

— Csak azért sem fogtok ki rajtam.) Ti (értsd: boldog aradiak) még nem ism rtek egészen. Majd holnap.

S az „Utolsó szerelemben“ debütált minden tekintetben. Még gyönyörű szöke parókáját is bemutatta. (Mondhatom nagyon örvendtem az ismeretségnak.)

Most már kezdi a közönség Nagysádot is megszeretni, s higye meg, ha mindennap Antoniette-féle szerepekben lép fel, mint tegnap este — ugy lehet — vissza sem eresztjük Budapestre.

Igaz, hogy Fenyvessy, Tompa, Balassa, Rónaszéki társaságában játszani, nagy könnyebbség még olyan színésznőnek is, mint Nagysád, ki erőnyekben egyenlő a mi többi kedves színésznőinkkel.

No de elég a fecsegésből. A szedőgyerek vár s nincs időm e levelet lemásolni, hogy így, postán juttassam Nagysád kezeihez. Kérem vagy tudomásul az — ujságból.

* A Jókai-cyklost, mely az aradi színházban nyolcz előadáson át tartott, vasárnap befejezték. Az utolsó nap délutánján a Bolondok grófja, este pedig a Gazdag szegények került színre, mindkettő tele ház előtt. A délutáni és esti előadásokat alkalmi tabló követte. A színtársulat tagjai ábrázolták Jókai főbb regényalakjait igen csinos csoportokban. A közepén volt elhelyezve Jókai mellszobra, melyet Magyarország és Aradváros géniuszai megkoszorúztak. A tablót zajosan megtapsolták.

* Műsorváltozás. Bácsné betegsége miatt a heti műsor a következőkép változott, holnap kedden színre kerül a Megboldogult francia vigjáték, a főszerepeket Keczer, Kézdi, Fenyvessy, Balassa, Szendrey, Nyilasi, Bács játsszák. Holnapután szerdán színre kerül: Egy szegény ifju története, francia színmű a főszerepeket Keczer, Rónaszékiné, Szilágyi Károlyi, Szakács, Fenyvessy, Balassa, Bács, Szendrey játsszák.

* A színházi Idénybérlet 3-ik, vagyis utolsó részletének befizetése a 121-dik számú bérlet előadásával azaz csütörtökön február hó 1-én lejár. Kérem a n. é. bérlő uraságokat, hogy az utolsó bérlet részletét a fentirt napon a színházi pénztárban befizetni kegyeskedjenek. Gond a László színházi pénztárnok.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A királyi tábláról. A nagyváradi kir. táblán a következő aradi és aradmegyei ügyek vannak előadásra kitűzve:

3024. Juristó Markó — Stanesku J. Vazul.

3308. Hirschman Ede — ifj. Weisz Mór és neje.

4764. Lehoczki József — Kondorosi József.

3651. Csongár Juon — Holjártok Juon.

5635. Barababás Béla dr — ifj. Schmidt János és tsai.

5719. Hirschman és Barta — Szegfű Mátyas.

5883. Holczér Mihály — Fényes Béla dr.

TÁVIRATOK.

Udvari ebéd.

Budapest, január 29. (Saj. tud. távirata.) A mai udvari ebéden részt vettek: Szapáry Gyula gróf, Khun Héderváry bán, Hunyady József br., Pallavicini örgróf és képviselő és Andrassy Géza gróf kamarások, Károlyi Tibor a főrendiház alelnöke, Perczel a képviselőház alelnöke, Apponyi, Dániel Ernő, Festetics Andor gróf, Harkányi, Horánszky, Károlyi István gróf, Láng Lajos, Nagy Gyula, Teleszky István és Wenckheim Frigyes orsz. képviselők.

Audienzia.

Budapest, január 29. (Saj. tud. távirata.) Az általános kihallgatásoknál a király fogadta ma többek közt: Tisza Kálmánt, Széll Kálmánt, Bittó Istvánt, Huszár Károlyt és Zichy Ferencz grótot.

Fogadtatás József főherczegnél.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Tegnap nagy fogadtatás volt József főherczegnél, hol a társaság bemutatkozott az új házaspárnak is. A jelenlevők nagy örömeire a király is megjelent, mikor az operából hazajött.

Ebéd Wekerlénél.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Wekerlénél ma szintén ebéd volt, résztvettek: Kálnoky gr., Fejérváry, Szilágyi miniszterek, Andrassy Aladár, Bolfras főhadsegéd, Erdődy István, Monts német főkonsul, Pápay osztályfőnök, Széchenyi Gyula gr. és Széll Kálmán.

Tisza és Szilávy a királynál.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. távirata.) Tisza Kálmán és Szilávy József koronaőr, a főrendiház alelnöke, ö Felsége külön meghívására ma délelőtt kihallgatáson voltak a királynál.

Zichy gróf családjával veszélyben.

Enyiczke, jan. 29. (Saj. tud. táv.) Zichy Jakab gróf két leányával, Klára és Már-

tával látogatást tett. A leányok az ott lévő neufundlandi kutyával játszottak, mire az hirtelen nekikugrott s mindhármukat megmarta. A kutyát mindjárt lelőtték s felbonczolták, a veszetség tüneteit konstalták rajta. A góf és leányainak sebeit azonnal kiszívták. Zichy gróf leányával Párisba utazott a pasteurhoz.

Uj belső titkos tanácsos.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. távirata.) Gróf Zichy Géza ujonan kinevezett belső itkos tanácsos ma tette le az esküt a király kezeibe, Paar gróf főhadsegéd és Kálnoky gróf jelenlétében. Az eskümintát Tarkovich államtitkár olvasta fel.

A szabadelvű pártból.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. távirata.) Az hirlik, hogy a szabadelvűek közül Belles János kilépett. — Antal Gyula kijelentette, hogy a pártban marad, de az egyházpolitikai javaslatokat meg nem szavazza.

A milleniumi kiállítás.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) A király megígérte gr. Nádasdynak, hogy a kiállítás vadászati csoportja részére átengedi vadászati eszközeit és zsákmányait, sőt a kiállítási tablók egyike számára főudvarmesteri hivatala által szereztet az orosz czártól egy bölényt.

A mezőgazdasági törvényjavaslat.

Budapest, január 29. (Saj. tud. távirata.) A mezőgazdasági törvényjavaslatot a házmái ülésén többek hozzászólása után a 36-ik szakaszig letárgyalták.

Tüntetés Perczel mellett.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Perczel Dezső alelnököt a mai képviselőházi ülés megnyitáskor viharos éljenzéssel fogadták.

Szapáry és Temesvár.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Rendkívüli érdekes a temesvári szabadelvű párt tegnapi közgyűlésén hozott határozat, mely különösen emlékeztet Szapáry azon nyilatkozatára, hogy a szabadelvű párt összetartására minő szüksége van az országnak. A határozat egyenes bizalmatlansági szavazat.

A nemzeti kaszinó polgári házasság ellen.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Fővárosszerte derűtséget kelt a nemzeti kaszinó tegnapi választása, melylyel igazgatóságát újból megválasztotta. Ezzel a szavazással az igazgatóságból majdnem egytől egyig kibuktatta az egyházpárt barátait s helyökbe biztos ultramontánokat választott.

Kibuktatták: Bethlen András gróf, Tisza Lajos grótot, Teleki Domokos grótot, Üchtritiz Zsigmond bárót, Bezeredy Pált, Andrassy Gyula grótot, Hadik Imre grótot, Radvánszky Gézát és Batthyányi Gézát.

Ellenben megválasztottak ezek az ultramontánok: Ugron Gábor, Eszterházy Móricz Miklós, Péchy Tamás, Hunyady Imre gr., Eszterházy Mihály gr., Pálffy Miklós herczeg, Vécsey József br., Károlyi Sándor gróf, Pallavicini Ede örgróf.

Most azt beszélük, hogy az igazgatóságban benmaradt többi liberálisok is ki fognak lépni a nemzeti kaszinó igazgatóságából.

Hát ez nem — rezervális?

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.) Károlyi Gábor gr. elkövetett egy olyan derék dolgot, amin most kaczag az egész képviselőház és rövid idő alatt bizonynyal kaczagni fog az ország is. Az örökké izgó-mozgó gróf kivánta a ház tagjaitól, hogy akik ellenzik a polgári házasságot, azok közül kik adtak arról rezervális arra, hogy nekik kell a polgári házasság, tehát azt megszavazzák?

A függetlenségi és 48-as párt az utolsó választás után 1892. márczius 6-án válaszfelirati javaslatot terjesztett a ház elé, melyben a következő passzus olvasható:

„Szükségesnek tartjuk a vallásszabadság törvénybe való kimondását; a házassági jognak a kötelező polgári házasságra alapítását s ezekkel kapcsolatban minden felekezeti közt úgy a házasságra mint az áttérésre a helyes egyenjogúság megállapítását.”

Ez helyén van idáig. De ami a legérdekesebb az ezután következik. Kik irták azt alá? *Aláírták és így tehát a polgári házasságot óhajtják, a többek között a következők is, akik a pártnak ezt a válaszfelirati javaslatot sajátkezűleg aláírták: Okolicsányi László, Vajay István, Kállay Ferencz, dr. Várady Károly, Hekenasz György, Kováts József, Meszlényi Lajos, Kun Miklós, Szalay Imre, stb. Egytől egyig ezek olyanok, akik most a legdühösebben izgatnak a polgári házasság ellen.*

Hát ezek az aláírások nem rezerválisok?

Véres kardpárbaj.

Sopron, január 29. (Saj. tud. távirata.) Goger Miksa báró és Redl Lajos báró huszárfőhadnagyok súlyos föltételek mellett kardpárbajt vívtak. Goger br. orrán és szemén nagyon súlyosan, Redl br. lábikráján könnyen megsebesült.

Gyilkos asszony.

Szatmár, január 29. (Saj. tud. távirata.) Uj Borbála beösmerte a hármass gyilkosságát. Valamint Nagy Sándorné megfojtását is, melyet együtt követtek el Francz Pállal.

Bulgáriai összeesküvés utójátéka.

Sófia, január 29. (Saj. tud. táv.) Az összeesküvők pörét befejezték. Az államügyész a fejedelem életére törő Ivanovra halált, öcscsére tíz évi börtönt kért.

Egyiptom anektálása.

London, január 29. (Saj. tud. táv.) Erősen emlegetik Egyiptom anektálásának és az alkirály elcsapatásának szükségét.

A csár influenzás.

Pétervár, január 29. (Saj. tud. táv.) A csár influenzában súlyosan megbetegedett. Tüdeje meg van támadva. Az hirlik, hogy megmérgezték. A pesti tőzsdén is elterjedt a hír, néhány értékpapír hátrányára. Később érkezett sürgönyünk a csár állapotában javulást jelent.

A varsói kormányzó felmentve.

Pétervár, január 29. (Saj. tud. táv.) Gurkót a varsói kormányzóságtól tehetlenségeért fölmentik.

KÖZGAZDASÁG.

Az aradhegyaljai amerikai szőlőtelep-szövetkezet közgyűlése.

— január 28.

A keresk. és iparkamara üléstermében vasárnap délelőtt szőlőbirtokosaink szép számmal gyűltek össze, hogy az aradhegyaljai amerikai szőlőtelep szövetkezet közgyűlésén részt vegyenek. Jelen voltak Vizer Péter elnöke alatt Bohus István, Bonts Döme, Domány József Grimm Gyula, Heim István, Hász Sándor, Kende Ferencz, Millig József, Marschall Lajos, Pozsgay Lajos dr., Péterffy Antal, Réthy Lipót, Rozsnyai Mátyás, Szathmáry Gyula, Szojka János, Tones Ede stb.

Vizer Péter a közgyűlést megnyitja és felkéri Marschall Lajos dr. titkárt az igazg. választmány jelentésének felolvasására. Ezen jelentésből kitérőleg a gyoroki telepen termeltetett tavaly 253.000 db. I. oszt. sima riparia vessző, továbbá 111.200 db. ugyanilyen II. osztályu.

Ezenkívül 500 db. Solonis, 1400 drb. Elvira, 500 drb. Taylor vessző, megmaradt összesen 3720 drb. és pedig 1.750 darab mustos fehér, 1.520 darab eadarka 450 darab bakator. Felemlítették a jelentésben, hogy a tavalyi közgyűlés határozatához képest zöld oltások nagyobb mennyiségben készítették, azonban az eredmény a csekély fogamzási százalék miatt ki nem elégitő volt. A tagok száma 1893 év végén 67 volt s a múlt év folyamán csak azon változás állott be, hogy Ménes hegyközség saját kérelmére töröltetett és tagdíj hátraléka leiratot. — A közgyűlés az igg. választmány jelentését tudomásul vette, egyuttal elhatározta, hogy a szövetkezet gyoroki telepén 1893. évben termelt I. és II. osztályu riparia vesszőket a tagok közt kiosztja egyformán, hogy egy holdnyi hozzájárulás után minden tag, ki kötelezettségének eleget tett 275 drb. I. osztályu és 120 drb. II. osztályu szivariparia vesszőt kap. Az Elvira, Solonis, Taylor vesszők és a készített zöld oltványok is tekintettel a kis mennyiségre eladatnak.

Az 1894-ki költségelirányzat megállapítása kerülvén ezután sorra, a kiadások 1200 frttal irányztattak elő, az elnökség azonban felhalmaztatott, hogy az esetre, ha ennél több szükséges kiadás merülne fel, azt is utalványozhassa.

A napirend legfontosabb tárgyát az igazgatóság által Halmay Andorral kötött és jóváhagyás végett előterjesztett jelentés képezte. A szerződés értelmében Halmay Andor megveszi az 1894—1899. években a gyoroki telepen termelő amerikai vesszőket és azért a szövetkezetnek a tagok közt leendő szétosztás céljából kész fásoltványokat ad. Rövid eszmecsere után a közgyűlést a szerződést egyhangulag elfogadta és jóváhagyta.

Miután még a jegyzőkönyv hitelesítésére Bonts Döme és Millig József szöv. tagok kiküldettek, a közgyűlés véget ért.

Szeszűlet.

— Január 29. —

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban nyers szesz 53.25, kicsinyben 53.50 hordó nélkül, per 100 liter % beleértv: 85 frt fogyasztási adót.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1894. január 29.

Magyar aranyjárdék 4%	117.70
Magyar koronajárdék 4%	94.90
Magyar arany 4 1/2%	127.—
Magyar ezüst 4 1/2%	102.25
Magyar keleti vasút 1876.	121.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	95.—
Magyar italmegváltási kötvény	100.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyereséménysorajegy kölcsön	149.50
Tiszasszabályozási és szegedi kölcsön	141.50
Osztrák papírjárdék	98.—
Osztrák járdék ezüst	97.75
Osztrák járdék arany	120.—
Korona járdék	—
1860-ki államsorajegyek	147.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1025.—
Magyar hitelbank részvény	428.—
Osztrák hitelintézet részvény	557.70
Osztrák-magyar államasont	312.50
20 frankos arany (Napoleonador)	9.94
Német birodalmi márka	61.25
London	125.20
Páris	49.80

Budapesti gabnatőzsdé

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósításai. —
Budapest, január 29. d. u. 5 óra.

Gabona	F a j	Irányzat	100 kilogramm frt
Buza	bánsági	lanyha	7.25—7.70
	tiszavidéki	„	7.30—7.70
	pestvidéki	„	7.25—7.70
	fehértmegyei	„	7.25—7.75
	bácskai	„	7.35—7.75
észak-magyarországi	„	—	
Rozs	—	szilárd	5.60—5.80
Árpa	takarmány	osend.	6.10—6.50
	égetni való	„	6.65—6.70
	örfözdei	„	7.90—9.25
Zab	—	csend.	6.70—7.20
Tengeri	bánsági	szilárd	—
	másnemű	„	4.40—4.50
Káposzta-repcze	—	szilárd	—
Köles	—	csend.	4.20—4.60
Buza	tavasza	csend.	7.61—7.83
	junius 1894 ózre	„	7.35—7.37
Tengeri	május-junius 1894 szept-október 1893	osend.	4.80—4.82
Zab	Budapest sz. tavasza	osend.	—
	Budapest sz. ózre	„	6.75—6.77
Káposzta-repcze	aug-szeptember 1893	osend.	—

Aradvárosi

Évadbérlet 119. szám.

színház.

Havibérlet 19. szám.

Kedden, 1894. évi január hó 30-án:

KECZERY IRÉN kisasszony vendégfellépésével:

A MEGBOLDOGULT.

Vigjáték 3 felvonásban, a nemzeti színház műsorából. Irta: Bisson. Fordította: Paulay Ede.

S Z E M É L Y E K:

Duperron	Fenyvesi E.
Valory	Szendrei M.
Mathien	Balassa J.
Letellier	Bács K.
Pitel	Leövey L.
Francois	Nyilassy M.
Valentine	Keczery I.
Angéle	Kézdy J.

Kezdeté 7 órakor.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Január 29. —

Fehér Kereszt szálloda: Kisteleki Lévy Lajos, Budapest. Pick J. kereskedő, Berlin. Lorény Berta, Budapest.

Vass szálloda: Zittrich Dező hivatalnok, Budapest. Molnár Károly kir. közjegyző, Butyin. Vikol Gerő birtokos, Draucz. Majrovitz Móricz kereskedő, Radna.

Három Király szálloda: Szondy Géza lelkész, Szentleányfalva. Kádasi Mihály birtokos, Kovácsháza. Huska János földmives, Toronya. Adelman Károly tanító, Új-Szent-Anna.

Arany Kules szálloda: Belle János lelkész, Odvos. Székely Mihály vállalkozó, Szalonta. Bocsó József földmives, Füzés-Abony. Droppa József vendéglős, Faeset. Bloch Thomas gyáros, Krakó. Hopp János kádár mester, Lippa. Olasz Tamás szabó, M.-Bodzás. Tuba Pálné hivatalnok neje, Szolnok. Babics József vendéglős, Soborsin. Ungár N. bérlő, Seprős. Siklován György gazdaság, Pécska. Szilágyi György kéményseprős, Soborsin.

Felelős szerkesztő: **Vass Géza.**

NYILTTÉR.*

Báli toilletben

eszközölt felvételekről.

próba-képeket

dij nélkül készitek.

A t. hölgyközség szives figyelmét bátor vagyok felhívni

fényképészeti és festészeti műtermemre

Aradon, templom utca 4. szám, a Minoriták palotájával szemben.

Borult idő nincs befolyással a felvételre.

Honisch L. István,

festő és fényképész.

* Az ezen rovat alatt kömlöttékért nem vállal felelősséget a szerk.

NEUMANN M.

14 B-4
férfi-, fiu- és gyermekruha nagy raktára

Arad, Andrassy-tér 9. (volt Casino-épület)

Férfi-öltönyök jó gyapjuszövetekből

az őszi és téli időnyre 12.50—15.50 frttig
férfi-öltöny finom gyapjuszövet, kamgarn és cheviot 18.——32.—
fiu-öltönyök finom kivitelben, jól munkálva 9.——17.—
gyermek kostümek 4.——18.—

Legnagyobb választék férfi és fiu kabátokban, mentsikov, mikadó, szövet és szörme béléssel, valamint férfi és fiu nadrágok 3.50—12 forintig, hálóköntösök, utazó-bundák és köpenyek kizárólag legjobb minőségben.

Kizárólagos női Confectio-raktár.

14 B-4

Legnagyobb választék

minden e szakmába vágó cikkekben

lehető jutányos árak mellett.

STERN M. A.

Arad, Andrassy-tér 9. sz.

Mértékutáni rendelvevények pontosan eszközöletnek.

Alapított 1875-ben.

Alapított 1875-ben.

Aradvármegye alispánjától.

25044/1893.

Hirdetmény.

Az Aradvármegye törvényhatósági közutak törzskönyvei elkészítésének biztosítása céljából az 1894. évi február hó 24-ik napjának d. e. 10 órájára zárt ajánlati verseny-tárgyalást hirdetek.

Ezen verseny-tárgyalás hivatali helyiségben fog megtartatni.

Az ajánlatban tisztán és minden kétélyt kizáró módon számokkal és betűkkel kiteendő azon átlagos egységi ár, melyért az ajánlattevő a törvényhatósági közutak egy klm. hosszú szakaszának törzskönyvét elkészíteni hajlandó.

Külön kiteendő az átlagos egységár az esetre, ha a tengely pontok megjelölésére szolgáló fix pontok a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által 1893. évi július hó 8-án 43,110 sz. alatt kibocsájtott körrendelet kiegészítő részét képező részletes műszaki utasítás. A pontjában megállapított tölgyfa karók, illetve az ugyanott körülírt kőlapok által fognak megjelöltetni.

Ezenkívül kiteendő még külön azon egységár, melyért vállalkozó az esetben, ha a közut által tényleg elfoglalt, de a magánosok tjkveiből még le nem jegyzett birtok részletek előfordulnának, elvállalja ezen birtok részletek egy katasztrális holdnyi területéről a térképet készíteni, s az 1892. évi 71871. sz. kereskedelemügyi miniszteri körrendelet kiegészítő részét képező II-ik utasítás C. szakaszának 7-ik kikezdésében említett jegyzékeket kiállítani és kiszámításokat eszközölni.

A munka befejezésének határideje 1897. évi május hó vége. Versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy 5%-nyi bánom-

pénzzel ellátott s a részletes feltételek 2. §-a értelmében szerkesztett írásbeli zárt ajánlatukat a kitűzött nap 10-ik órájáig nálam annál is inkább nyujtsák be, mivel a későbbben érkezett vagy meg nem felelően szerkesztett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

Felhivatnak továbbá versenyzők, hogy azon kőbányát, melyből a tengely pontok megjelölésére szolgáló kőlapokat szállítani hajlandók, nevezzék meg, és ajánlatukkal együtt a mintakő egy 10 cmt. oldalú kockáját — pecsétükkel ellátva mutassák be.

Ajánlat valamennyi törvényhatósági közutra teendő, mivel a másként tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak. A törzskönyvekre vonatkozó adatok nevezetesen a törvényhatósági közutak vonalrajza és műtárgy kimutatása továbbá a törzskönyvezés mikénti kivitelét szabályozó fent idézett miniszteri utasítások és rendeletek, végre a részletes feltételek és szerződési minta, az aradi m. kir. államépítészeti hivatalnál — a hivatalos órákban naponként megtekinthető.

Aradon, 1894. január hó 24-én.

Szathmáry Gyula
alispán.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága:

2337. C. IV. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától azon értesítést vesszük, hogy a Száván beállott jégzajlás következtében f. évi január hó 5-én a Mitrovicza és Sabázt között eddig fentartott hajójáratát is megszüntette, minél fogva ez időszereint a m. kir. államvasutak összes hajózási forgalma szünetel.

Budapest 1894. évi január 6-án.

Az igazgatóság.

Nyomatott az „Aradi Nyomdatársaság” könyvnyomdájában.

Aradmegye ternovai járás főszolgabirájától.

236 | 894. sz.

94 1-8

Pályázati hirdetés.

Lemondás folytán üresedésbe jött Ternova nagyközségi jegyzői állásra pályázatot nyitok.

Annak előre bocsájtásával, hogy a választás folyó évi február hó 8-án délelőtt 10 órákor fog a helyszínen vagyis Ternova községházánál megtartatni.

Felhivatnak mindazok, kik az állást elnyerni óhajtnak, miszerint az 1893. évi I. t.-czikk 6. §-a az 1886. évi XXII. t.-cz. 73. §-a alapján felszereleendő kérvényeiket legkésőbb február hó esti 6 óráig nyujtsák be, a később beérkezettek figyelembe vétetni nem fognak.

Ternova, 1894. január 25.

Kiss Lajos,
főszolgabíró.

4/250—894. sz.

2—3

Hirdetmény.

Govosdia község (borossebesi járás) tulajdonát képező, a községgel közvetlenül szomszédos kőbánya, mely építkezés és cementgyártáshoz alkalmas, könnyen fejthető és faragható meszes fehér követ tartalmaz. Borossebes községházánál, mint a körjegyzőség székhelyén, hol a feltételek a hivatalos órák alatt bármely időben megtekinthetők **folyó 1894. évi február hó 15-én** délelőtti 11 órákor tartandó nyilvános árverésen három esetleg hat egymásután következő évekre haszonbérbe fog adatni.

Borossebes 1894. január 26-án.

Mózes Mihály
jegyző.

Ardolán Laurentie
bíró.